

KODIČI

GHAT-TRAFFIKU

FIT-TRIQ

KODIČI
GĤAT-TRAFFIKU
FIT-TRIQ

Hajr lil

Her Majesty's Stationery Office

li ġentilment ta l-permess biex f' dan il-ktieb jintużaw hafna mill-illustrazzjonijiet originalment stampati f'

“The Highway Code”

tar-Renju Unit stampat fl-1999.

Kumpilat mit-Taqsima tal-Bord dwar il-Kontroll tat-Traffiku tal-Ministru għat-Trasport u Komunikazzjoni bil-kollaborazzjoni tal-Korp tal-Pulizija ta' Malta, Dipartiment tal-Liċenzi u t-Testijiet u d-Dipartiment tat-Toroq.

Xogħol ta' traduzzjoni, *typesetting* u grafika mit-Taqsima tal-Pubblikazzjonijiet tad-Dipartiment ta' l-Infommazzjoni.

Mitbugħ fid-Dormax Press
Settembru 2001

Werrej

Pàgna

L-Ewwel Ghajnuna fit-Triq		5
Parti I	It-Triq	7
Parti II	Il- <i>Pedestrian</i>	9
	Waqt il-Mixi	9
	Qsim tat-Triq	12
	Bil-Lejl	12
	Fil-Postijiet kollha minn fejn taqsam	12
	<i>Zebra Crossings</i>	13
	Dawl tat-Traffiku u <i>Pelican Crossings</i>	14
	Sinjali tad-Dawl li jikkontrollaw it-Traffiku	15
	Sitwazzjonijiet li jehtiegu aktar attenzjoni	17
Parti III	Regoli għaċ-Ċiklisti	18
Parti IV	Regoli għaċ-Ċiklisti bil-Mutur	22
Parti V	Regoli dwar Annimali	24
Parti VI	Regoli dwar il-Karozzi tal-Linja	27
Parti VII	Is-Sewwieq	28
	L-Ewwelnett Ftakar	28
	Vetturi li jirmunkaw u jgħabbu	29
	<i>Tyres</i>	30
	Ġenerali	31
	<i>Bumpers</i> normali tal-fabbrika	32
	Meta tgħabbi	32/33
	Dwal	33
	Tkun b'saħhtek biex issuq	34
	Il-vista ta' għajnejk	35
	Alkoħol u drogi	35/36
	Inċidenti u <i>Breakdowns</i>	36
	Regoli addizzjonali għal toroq arterjali	37
	Inċidenti li jkunu jinvolvu prodotti perikolużi	39

Meta titlaq	39	
Regoli, teknika u parir għas-Sewwieqa u Passiġġieri Kollha	40	
<i>Seat Belts</i>	41	
Tfal fil-Karozzi	42	
Waqt is-sewqan	42	
Toroq <i>One-Way</i>	46	
Meta taqla' karozza oħra	46	
Kun prudenti	47	
<i>Mobile phones</i> u teknoloġija fil-karozza	48	
Fi traffiku għaddej bil-mod	48	
Sewqan f'inhawi mibnija	49	
Bdil ta' Direzzjoni	49	
Sewqan b'Lura	51	
Għaqda ta' żewġ toroq	51	
Id-Dritta fit-Triq	53	
Parir Ġenerali	54	
Regola taż-Żewġ Sekondi	54	
<i>Roundabouts</i>	55	
Ipparkjar	59	
Bil-lejl	61	
Mini	62	
L-użu ta' ħornijiet	62	
Xoghlijiet fit-toroq	63	
Regoli addizzjonali għal toroq fejn jistgħu jgerru	63	
Sistema <i>Contra Flow</i>	63	
Tharis ta' Saħħet il- <i>Pedestrians</i>	64	
Limiti ta' <i>Velocità</i>	65	
Distanzi biex Tieqaf	66	
Meta tiskiddja l-karozza	68	
Appendiċi I	Lista ta' Liġijiet u Regolamenti li jittrattaw traffiku ta' vetturi u <i>pedestrians</i>	70
Appendiċi II	Sinjali tat-traffiku tad-dawl u bl-Idejn	71
Appendiċi III	Sinjali għat-Traffiku	73
Appendiċi IV	Sinjali tal-Vetturi	83

L-EWWEL GHAJNUNA FIT-TRIQ
GWIDA GHAL DAWK LI MHUMIEX
IMHARRĠIN

Meta tigri disgrazzja:-

Ikkontrolla t-traffiku biex tevita inċident ieħor (itlob għajnuna lis-sewwieqa u lin-nies wieqfa).

Ċaqlaq lill-midrub biss jekk ikun hemm periklu immedjat ta' hruq minhabba *petrol* imxerred (tpejjipx), jew jekk ma jistax jiġi skansat il-periklu mit-traffiku. Meta l-midrub għandu jiġi mċaqlaq, ittrattah b'attenzjoni kbira, b'mod partikolari jekk ikun hemm suspett ta' għadam miksuri jew ikun hemm ilmenti ta' wġiġh fid-dahar.

Waqqaf id-demm b'faxex mhux imxarrba jew b'imkatar indaf u b'ghafsa soda ta' l-idejn, imfaxxa b'mod sod bil-maktur jew ingravata.

Għatti l-partijiet maħruqa b'faxex niexfa jew imkatar nodfa u mfaxxa b'maktur jew ingravata. Fittex l-għajnuna minnufih. Qabbad lis-sewwieqa u 'l min ikun għaddej biex isejju ambulanza, tabib u pulizija. Żomm lill-midrub mimdud u msaħħan. Uża drappijiet jew *coats* minn taht u minn fuq.

Iċċaqlaqx lill-midrub, jekk dan tista' tevitah, sakemm jasal fuq il-post min jifhem.

Tagħti ebda xorb - alkoħol, te jew xorb ieħor. (Il-midrub jista' jkollu bżonn l-anestesija fl-isptar).

KUN DEJJEM LEST GHAL DAK LI JISTA' JINQALA'. Tgħallem l-ewwel għajnuna u gorr fil-vettura tiegħek materjal meħtieġ għal dan il-għan.

PARTI I

It-Triq

1. It-triq normalment tikkonsisti f'karreġġata u bankina jew żewġ bankini (passaġġi ghan-nies). Il-karreġġata hija maħsuba għall-vetturi filwaqt li l-bankini huma maħsuba għall-*pedestrians*. F'postijiet mhux abitati, flok bankini jkun hemm ġeneralment linji bojod kontinwi fil-ġenb tat-triq, maghrufa bħala *hard shoulder*.

2. Il-karreġġati u l-bankini huma l-ewwelnett maħsuba għal vetturi u *pedestrians* mexjin aktar milli għal dawk weqfin. Il-vetturi weqfin m'għandhomx ifixklu l-vetturi li jkunu mexjin. Il-*pedestrians* ukoll m'għandhomx joħolqu tfixkil fil-bankini.

3. Il-karreġġati kultant ikunu maqsuma f'moġhdijiet permezz ta' linji bojod miksuri, jew f'żewġ nofsijiet, wiehed għal kull direzzjoni li jkun sejjer it-traffiku, permezz ta' linja bajda kontinwa. Fejn ma teżistix din il-linja, għandu jinżamm nofs it-triq li tista' tintuża bħala l-linja li taqsam it-traffiku li jkun sejjer fiż-żewġ direzzjonijiet opposti.

4. Toroq b'żewġ karreġġati biss għandhom karreġġata għal kull direzzjoni, li tkun maqsuma b'*centre-strip* jew *reservation*. L-ebda vettura m'għandha tuża dawn il-karreġġati bil-maqlub.

5. It-*traffic islands* huma maħsuba biex jgħinu t-traffiku jimxi ahjar f'salib it-toroq. Imxi skond ma juru t-tabelli li jkun hemm qabel taqbad *traffic islands* bħal dawn.

6. Ir-*roundabout* hija għamla speċjali ta' *traffic island*. Din ma tkunx bilfors tonda, iżda tingharaf minn tabelli apposta mwahħla fil-vicinanze tagħha. Huwa importanti li wiehed joqgħod attent għal dawn it-tabelli għaliex ir-regoli normali ta' min għandu d-dritta jinbidlu fi xi ftit mar-*roundabout*. *Roundabouts* jistgħu jvarjaw fid-daqs u l-mod ta' kif ikunu mibnija. Hemm *roundabouts* b'dijametru ta' metru sa erba' metri u jistgħu jkunu miżbugħa fuq il-karreġġata, jew ikunu b'mod li jintramaw.

Roundabouts b'dijametru aktar minn erba' metri jinbnew u ma jkunux jiżżarmaw.

7. It-toroq f'Malta huma ġeneralment immarkati b'sinjali tat-traffiku internazzjonali, iżda fejn ma jkunx hemm sinjali għandhom jiġu osservati r-regoli normali tal-prudenza u tal-kortesija.

8. Il-limiti ta' nħawi mibnija huma murija b'sinjal li jkollu l-isem tal-belt jew raħal, jew b'sinjal ta' limitu speċifikat ta' veloċità. Iżda kull ġabra ta' djar li fihom toqgħod jew tista' toqgħod mhux anqas minn mitt ruħ tikkostitwixxi *area* abitata u ma tistax taqbeż veloċità ta' aktar minn 50 kilometru fis-siegħa.

9. Meta triq li minnha jgħaddi t-traffiku jkollha fuq il-ġenb tagħha toroq ta' servizz b'mod li l-bini ma jkunx imiss direttament magħha, din it-triq tkun ikkunsidrata li qiegħda barra l-*area* mibnija.

10. Bħala regola, it-toroq prinċipali huma dawk iddikjarati bħala tali b'sinjali ta' preċedenza, u toroq relattivament inqas importanti b'sinjali "STOP" jew "GIVE WAY" b'linja bajda miżbugħa matul il-karreġġata. **Jekk jiġik xi dubju qis it-triq l-oħra bħala t-triq prinċipali.**

11. Bħala regola, triq hija disponibbli għal kulhadd u fiż-żewġ direzzjonijiet, iżda ċerti toroq huma projbiti għal tip ta' vetturi u/jew *pedestrians* kif ukoll għal direzzjoni partikolari ta' vjaġġar.

12. It-triq hija l-post fejn il-veru manjieri ta' individwu, kemm jekk ikun isuq vettura bil-mutur u kemm jekk ikun *pedestrian*, jitqiegħdu għall-prova. Uri l-kortesija fit-triq. Rari tinqala' disgrazzja illi ma tkunx ikkaġunata jew li ma ssirx, direttament jew indirettament, minhabba nuqqas ta' kortesija fit-toroq.

IL-KORTESIJA FIT-TOROQ TBIEGHED
IL-MEWT MIT-TOROQ

PARTI II

IL-‘PEDESTRIAN’

13. Il-*Pedestrians*, (kif ukoll is-sewwieqa) huma responsabbli biex jużaw tajjeb it-triq. Huma jistgħu jkunu responsabbli għall-konsegwenzi kkaġunati lilhom stess jew lil haddiehor minhabba nuqqas ta’ osservanza tal-Liġi.

Waqt il-mixi

14. Fejn hemm bankina jew passaġġ adegwat, użah. Evita mixi bla ħsieb fil-karreġġati. Dan huwa perikoluż għalik innifsek u għall-oħrajn.

15. Fuq bankina jew passaġġ, timxix fit-tarf u b’dahrek lejn it-traffiku. Tinżilx fit-triq qabel ma tiżgura ruġek illi tista’ tagħmel dan bla periklu.

16. *Pedestrians* għandhom jevitaw li jimxu f’toroq arterjali jekk ma jkunx hemm passaġġi għall-mixi jew *hard shoulder*.

17. Fejn ma jkunx hemm passaġġi jew bankini, jew fejn dawn ma jkunux biżżejjed, imxi fuq il-lemin tat-triq faċċata tat-traffiku. Għandek toqgħod hafna attent u għandek timxi f’filliera waħda jekk it-triq hija dejqa jew m’hemmx dawl biżżejjed. Dejjem żomm qrib il-ġenb tat-triq. Jekk tkun ġej għal liwja f’daqqa għal-lemin aqşam it-triq minn kmieni biex hekk is-sewwieqa li jkunu ġejjin ikunu jistgħu jarawk. Aqşam lura hekk kif ma jkunx hemm periklu biex tagħmel dan. Fejn hemm ftit dawl, kun żgur li int liebes jew tkun qed iġġorr xi haġa ċara, u bil-lejl ilbes faxx jew strixxa li tleqq ma’ driegħek, eċċ. Qatt m’għandek tilbes ilbies skur bil-lejl.

18. Taht l-ebda ċirkostanza m’għandek timxi fuq il-karreġġata fejn din tkun maqtugħa mill-passaġġ jew mill-bankina b’xi *railings* jew ktajjen.

19. Toqgħodx titnikker bla bżonn fuq il-karreġġata. Ftakar li l-karreġġata qieghda l-ewwel u qabel kollox biex jgħaddu minnha l-vetturi.

20. Grupp ta' nies mexjin fuq il-karreggata għandhom dejjem iżommu fuq in-naħa tax-xellug tat-triq jew passaġġ. Għandu jkollhom gwardjani f'distanzi adattati fuq quddiem u fuq wara u, bil-lejl, għandu jkollhom dawl abjad fuq quddiem u dawl aħmar fuq wara. Il-gwardjani għandhom jilbsu hwejjeġ fluworexxenti matul il-jum u li jirriflettu d-dawl matul il-lejl.

Qsim tat-Triq

21. Kodiċi ta' Qsim ħieles mill-Periklu

Il-pariri li ġejjin fuq meta taqsam it-triq huma għall-*pedestrians* kollha. It-tfal għandhom jiġu mghallma l-Kodiċi u m'għandhomx jithallew barra waħedhom qabel ma jkunu jifhmuh u jużawh sewwa. L-età meta jkunu jistgħu jagħmlu dan hija differenti għal kull tifel jew tifla. Hafna tfal ma jkunux jafu jikkalkolaw kemm ikunu qegħdin iġerru l-vetturi u kemm ikunu għadhom 'il bogħod. It-tfal jitgħallmu bl-eżempju, għalhekk ġenituri u *carers* dejjem għandhom jobdu sew il-Kodiċi meta jkunu barra mat-tfal tagħhom. Huma responsabbli biex jiddeċiedu f'liema età t-tfal jistgħu jużawh għalihom bla periklu.

22. L-ewwel sib post bla periklu minn fejn taqsam. Hafna aħjar li taqsam minn *subway*, pontijiet għall-passaġġ bil-mixi, *islands*, *zebra* (postijiet ta' qsim għall-*pedestrians*) jew *pelican crossing*, jew fejn hemm post minn fejn taqsam taht il-kontroll ta' ufficjal tal-pulizija, *school crossing patrol* jew gwardjan tat-traffiku. Inkella aghzel post minfejn tkun tista' tara sew in-naħat kollha. Ipprova evita li taqsam minn bejn vetturi pparkjati u kisriet f'daqqa u l-quċcata ta' telgħat. **Mur f' post fejn is-sewwieqa jkunu jistgħu jarawk sew.**

23. Qabel taqsam, ieqaf qabel ma saqajk iħallu l-bankina, fejn int tkun tista' tara jekk ikun ġej xi hadd. Tersaqx qrib hafna tat-traffiku. Jekk m'hemmx bankina jew *sidewalk* zomm lura mit-tarf tat-triq iżda kun żgur li tista' tara t-traffiku li jkun ġej u li t-traffiku jkun jista' jara lilek.

24. Hares sewwa madwarek u isma'. Il-vetturi jistgħu jiġu minn kull direzzjoni. Isma' sewwa, għax kultant tista' tisma' t-traffiku qabel ma tarah.

25. Jekk tkun ġejja xi vettura, halliha tghaddi. Ergà' hares madwarek u isma'. Taqsamx qabel ma jkun hemm qtugħ mingħajr periklu fit-traffiku u inti tkun żgur li hemm hafna hin. Ftakar, anke jekk vettura ghadha 'l bogħod, tista' tkun riesqa b'velocità kbira.

26. Meta ma jkunx hemm periklu, aqşam dritt it-triq – tiġrix, tmurx laġenba. Ibqa' hares u issemma' għat-traffiku waqt li tkun qed taqsam, fil-każ li jkun hemm xi traffiku li ma tkunx rajtu, jew fil-każ li jitfaċċa xi traffiku għallarrieda.

F'Għaqda ta' żewġ toroq

27. Meta tkun qed taqsam it-triq, oqgħod attent għat-traffiku li jkun ġej fit-triq, speċjalment minn warajk.

Barrieri għas-sigurtà tal-pedestrians

28. Fejn hemm *railings* jew ktajjen, aqşam it-triq biss fejn hemm ftuh provdut għall-*pedestrians*. Qatt m'għandek taqbez dawn ir-*railings* jew ktajjen jew timxi bejnhom u bejn it-triq.

Mogħdijiet sporġuti 'l fuq

29. *Studs* zghar sporġuti 'l fuq li jistgħu jinħassu bis-sieq jistgħu jkunu ta' għajnuna għall-għomja jew għal dawk neqsin mid-dawl biex jindunaw li qorbu post minn fejn jistgħu jaqsmu b'bankina fil-baxx.

Toroq *one-way*

30. Dejjem ara 'l fejn ikun sejjer it-traffiku. Taqsamx qabel tkun żgur li tista' tagħmel dan bla periklu. Qatt m'għandek tieqaf fit-triq. Karreġġati tal-karozzi tal-linja u tal-*bicycles* jistgħu jkunu fid-direzzjoni opposta għall-kumplament tat-traffiku.

Karreġġati tal-karozzi tal-linja u ċ-ċiklisti

31. Oqgħod attent meta tkun qed taqsam dawn il-karreġġati għax it-traffiku jista' jkun għaddej b'velocità akbar minn dak ta' karreġġati oħra, jew ikun kontra d-direzzjoni tat-traffiku.

Passaġġi użati wkoll miċ-ċiklisti

32. Mogħdijiet għaċ-ċiklisti jistgħu jkunu għaddejjin ma' ġenb il-bankini, b'linja diviżorja li tifridhom. Żomm fuq in-naħa maħsuba għall-*pedestrians*. Oqgħod haġna attent fejn iċ-ċiklisti u *pedestrians* jużaw it-tnejn l-istess mogħdija mingħajr xejn jifridhom.

Vetturi pparkjati

33. Jekk għandek taqsam it-triq minn bejn karozzi pparkjati, uża t-truf ta' barra tal-vetturi daqs li kieku kienu l-kurduna tal-bankina. Ieqaf hemm u kun żgur li tista' tara sewwa madwarek u li t-traffiku jista' jara lilek. **Qatt m'għandek taqsam it-triq minn quddiem, jew minn wara, xi vettura bil-magna startjata, speċjalment vettura kbira, għax is-sewwieq ma jkunx jista' jarak.**

Vetturi li jregġgħu lura

34. Qatt m'għandek taqsam wara vettura li waslet biex tregġa' lura jew qiegħda tregġa' lura, li tkun turi dwal bojod tar-rivers jew permezz ta' horn apposta fuq wara.

Vetturi mexjin

35. **Qatt m'għandek** tirkeb jew taqbez jew iżżomm ma' vettura miexja.

Bil-lejl

36. Ilbes xi haġa li tleqq biex ikun aktar faċli li oħrajn jarawk. Jekk m'hemmx *pedestrian crossing* fil-qrib, aqsam it-triq hdejn dawl tat-toroq sabiex it-traffiku jkun jista' jarak aktar faċilment.

Qsim tat-triq

Mill-postijiet kollha minn fejn taqsam

37. Meta tkun qed tuża kull tip ta' post minn fejn taqsam għandek:

- tkun żgur li t-traffiku jkun waqaf qabel ma tibda

taqsam għan-naħa l-oħra jew timbotta l-*pram fil-crossing*.

- dejjem aqsam bejn l-*istuds* jew fuq iż-*zebra markings*. Qatt m'għandek taqsam mill-*genb tal-crossing* jew fuq iż-*zig zag lines*.

Qatt m'għandek tieqaf fuq *zebra* jew *pelican crossings*.

Zebra crossings

38. It-traffiku jista' jkun jeħtieġ ħafna hin biex jara u jieqaf fil-*crossing*, u meta jkun hemm iż-*zliq il-vetturi* jkollhom b'zonn aktar hin. Stenna sakemm it-triq tkun bla traffiku, jew li t-traffiku jkun waqaf miż-*żewġ direzzjonijiet* qabel ma taqsam. Ibqa' ħares fiż-*żewġ naħat*, u issemma', **fil-każ li sewwieq jew passigġier ma jkunux rawk u jipprovaw jaqilgħu vettura li tkun waqfet.**

39. Qatt m'għandek tieqaf f'tarf il-bankina ta' *pedestrian crossing* jekk m'għandekx hsieb li taqsam.

40. Toqgħodx titnikker f'*pedestrian crossing* iżda aqsam malajr kemm jista' jkun.

41. Meta jkun hemm *island* f'nofs *pedestrian crossing*, stenna fuq l-*istand* qabel ma taqsam it-tieni nofs tat-triq – dak hu *crossing* separat.

42. Taqbadx u tinzel fuq il-karregġata bil-hsieb li għandek id-dritta meta tkun f'post ta' qsim għal *pedestrians*. Stenna għal spazju fit-traffiku, b'mod speċjali jekk in-numru ta' *pedestrians* ikun żgħir u t-traffiku jkun għadu kif twaqqaf ftit qabel.

43. Fejn ikun hemm post ta' qsim għal *pedestrians* (jew *subway*) jew f'distanza ta' madwar 50 metru 'l bogħod minnek, taqsamx it-triq minn x'imkien ieħor.

Hdejn dwal tat-traffiku u *pelican crossings*

Dwal tat-traffiku

44. Jista' jkun hemm sett speċjali ta' dwal għal *pedestrians*. Aqsam it-triq biss meta tixgħel il-figura l-ħadra. Jekk tkun bdejt taqsam it-triq u l-figura l-ħadra tintefa', xorta jkollok ħin biex tasal in-naħa l-oħra, **izda titnikkirx**. Jekk ma jkunx hemm dwal għall-*pedestrians*, ħares sew u taqsamx qabel id-dwal għat-traffiku jkunu ħomor u t-traffiku jkun waqaf. Ibqa' ħares u ċċekkja għal xi traffiku li jkun qed idur mal-kantuniera. Ftakar li d-dwal tat-traffiku jistgħu jhallu traffiku jgħaddi minn xi karreġgati filwaqt li minn xi karreġgati oħra jkun waqaf.

Pelican crossings

45. Aghfas il-buttuna tal-kontroll biex tixgħel is-sinjali tat-traffiku. Taqsamx qabel ma tintwera figura ħamra. Meta tinwera figura ħadra fissa, iċċekkja li t-traffiku jkun waqaf imbagħad aqsam b'attenzjoni. Xi *crossings* jista' jkollhom figura ħadra li tteptep bhala twissija li d-dwal dalwaqt jibdlu fl-aħmar. M'għandekx tibda taqsam meta l-figura l-ħadra tibda tteptep. Jekk tkun diġà bdejt għandu jkollok ħin biżżejjed biex tkompli taqsam bla periklu.

46. F'xi *pelican crossings* ikun hemm hoss idoqq biex jindika lill-ghomja jew dawk neqsin mid-dawl meta jkun hemm figura ħadra fissa u jista' jkun hemm sinjal li jinħass biex jgħin lill-persuni b'diżabilità.

47. Meta t-triq tkun traffikuża, it-traffiku fuq il-ġenb tiegħek jista' jkollu jieqaf anke jekk id-dawl għalih ikun aħdar. It-traffiku jista' jibqa' għaddej fuq in-naħa l-oħra tat-triq, għalhekk dejjem aghfas il-buttuna u stenna għas-sinjal biex taqsam.

Sinjali bid-dawl li jikkontrollaw it-traffiku

Tostakolax post minn fejn jaqsmu

48. Sinjali ġenerali ta' dawl għat-traffiku

AHMAR ifisser ieqaf. Stenna wara l-linja fejn ghandek tieqaf fuq il-karreġgata.

A H M A R u G H A M B R A wkoll ifissru ieqaf. Tibqax ghaddej jew titlaq qabel ma juri l-Ahdar.

AHDAR ifisser tista' tibqa' sejjer jekk ma hemm xejn xi jtellef. Oqgħod attent speċjalment jekk fihsiebek iddur lejn ix-xellug jew lejn il-lemin u agħti precedenza lin-nies li jkunu qed jaqsmu.

G H A M B R A jfisser "ieqaf" fuq il-linja biex tieqaf. Tista' tibqa' sejjer biss jekk l-**G H A M B R A** jidher wara li inti tkun qsamt il-linja biex tieqaf jew jekk tant tkun qrib li jekk tieqaf tista' tikkawża incident.

G H A M B R A wahdu jteptep ifisser 'Għaddi b'kawtela'

VLEĠĠA HADRA flimkien ma' sinjal ahdar - jekk ċaqliq f'ċerta direzzjoni jithalla jsir qabel jew wara ma jixgħel l-ahdar kollu. Jekk ma jkunx ghaddej traffiku tkun tista' ssuq izda biss fid-direzzjoni murija bil-vleġġa. Tista' tagħmel dan juru x'juru d-dwal l-ohra.

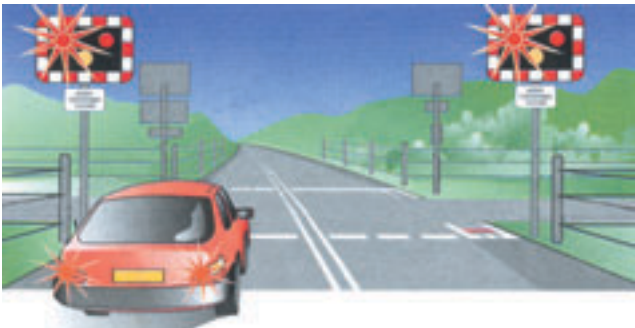

Struzzjonijiet għall-*pedestrians* fuq il-buttuni tal-kontroll li juru fażijiet ta' mixi ta' *pedestrians* fis-sinjali tad-dawl

Dwal ħomor jixegħlu u jitfu

Dwal ħomor jixegħlu u jitfu wara xulxin ifissru li għandek TIEQAF.

IEQAF meta juruk id-dwal għat-traffiku

Ikun aħjar li taqşam fejn ikun hemm *traffic island* fin-nofs tat-triq jekk ma jkunx hemm post qrib minn fejn taqşam. Uża l-Kodiċi biex taqşam bla periklu biex tmur għal *traffic island* imbagħad ieqaf u erġa' użaha biex taqşam in-nofs li jmiss tat-triq.

49. Taqsamx it-triq la f'post ta' qsim u l-anqas x'imkien ieħor kontra s-sinjal li jagħtik ufficjal tal-pulizija, gwardjan tat-traffiku jew *school crossing patrol*. Tista' taqsam anke jekk id-dawl juri mod ieħor, kemm-il darba tkun ordnat biex tagħmel hekk, iżda aghmel dan minn quddiemhom.

Meta għandek toqgħod aktar attent

Vetturi ta' emerġenza

50. Jekk tkun ġeġja ambulanza, *fire engine*, pulizija jew vettura oħra ta' emerġenza li jkollha dwal blu jixegħlu u jittfu, *headlights* u/jew sireni, żomm 'il bogħod mit-triq.

Karozzi tal-linja

51. Inzel jew itla' biss fuq il-karozza tal-linja meta din tkun waqfet biex thallik tagħmel dan. Oqgħod attent miċ-ċiklisti, eċċ, resqin għan-naħa li tkun niežel minnha. Qatt m'għandek taqsam it-triq eżatt minn wara jew quddiem karozza tal-linja; stenna sakemm din tkun telqet u int tkun tista' thares sew fiż-żewġ direzzjonijiet.

Karozzi

52. Oqgħod attent jekk tiġi f'karreġġata biex tidhol jew toħroġ minn karozza. Fejn tista' uża l-bibien tan-naħa tal-bankina. Anke jekk is-sewwieq tal-karozza jista' jkollu juża l-bieba fuq barra, dejjem għandu jkun possibbli għall-passiġġieri li jużaw il-bibien tan-naħa tal-bankina.

Attenzjoni għat-Tfal

53. Tfal żgħar qatt m'għandhom jiġu fdati waħidhom la fuq il-bankini u l-anqas fit-triq. Meta tkun barra, imxi bejnhom u bejn it-traffiku, żommilhom idejhom sewwa; kun żgur li t-tfal żgħar ikunu marbutin fil-*push-chair*, jew mexxihom marbutin biċ-ċingi. Thallihomx jiġru fit-triq.

Attenzjoni għall-Anzjani u persuni b'diżabilità

54. L-anzjani jdumu biex jirreaġixxu u jimxu bil-mod. Persuni b'diżabilità, speċjalment l-għomja u dawk fuq *wheelchair* huma l-iżjed vulnerabbli. Għandhom ifittxu u jingħataw l-għajnuna kull meta jinħtiġuha, speċjalment biex jaqsmu t-triq. L-għomja għandhom dejjem jimxu b'bastun abjad.

REGOLI GĦAĊ-ĊIKLISTI

Ilbies

55. Għandek tilbes:-

- elmu protettiv li jkun konformi mar-regolamenti li qegħdin fis-sehħ.
- ilbies adattat għas-*cycling*. Tilbisx hwejjeġ li jistgħu jithabblu mal-katina, jew rota jew li jistgħu jgħattu d-dwal.
- ilwien ċari jew ilbies ieħor li jgħin lil min juża t-triq biex jarak matul il-jum u f'dawl baxx.

Għin lilek innifsek biex haddieħor jarak

- ilbies li jleqq u/jew aċċessorji (ċintorini, strixxi mad-driegħ jew mal-ghaksa) fid-dlam.

56. Bil-lejl il-*bicycle* tiegħek **GĦANDU JKOLLHA** d-dwal ta' quddiem u ta' wara mixgħulin. Għandu jkollha wkoll riflettur aħmar fuq wara (u nirrakkomandaw ukoll li tuża rifletturi lewn għambra mal-pedali). Dwal iteptpu u rifletturi oħra jistgħu jgħinuk biex jarawk iżda **m'għandhomx** jintużaw mingħajr id-dwal.

Meta tkun issuq *bicycle*

57. Fejn hemm mogħdija għaċ-ċiklisti, użaha. Hawn tista' ssuq aktar fiż-żgur. Oqgħod attent meta tgħaddi ma' ġenb *pedestrians*, speċjalment tfal, anzjani u nies b'diżabilità, u aghthom ħafna wisa'. Dejjem kun lest li tnaqqas il-veloċità u tieqaf jekk meħtieġ.

Mogħdijiet għaċ-Ċiklisti

58. Dawn huma mmarkati b'linji bojod (li jistgħu jkunu maqtugħin) tul il-karreggata. Suq f'din il-mogħdija kull meta tista'.

DEJJEM:

- suq il-*bicycle* fuq ix-xelluq tat-triq kemm-il darba ma tkunx qed tuża mogħdija għall-*bicycle* li hija mmarkata b'mod ċar għal sewqan bil-*bicycle two-way*.
- suq f'filliera waħda f'toroq dojoq jew traffikużi.
- aħseb f'haddieħor li qed juża t-triq, speċjalment *pedestrians* għomja u dawk neqsin mid-dawl. Halliħom jindunaw li tinsab hemm billi, per eżempju, iddoqq il-qanpiena.
- żomm idejk it-tnejn fuq il-*handle bars* barra meta tkun qed tagħmel sinjal jew tiddel il-*gear*.
- żomm saqajk it-tnejn fuq il-pedali.
- qatt m'għandek issuq qrib ta' wara ta' vettura oħra.
- qatt m'għandek iġġorr xi haġa li taffettwa l-bilanċ tiegħek jew li tista' tithabbell mar-roti tiegħek jew mal-katina.

59. Inti għandek

- tħares madwarek qabel ma taqla' l barra mill-bankina, iddur jew timmanuvra, biex tkun żgur li m'hemmx periklu biex tagħmel dan. Aghmel sinjal ċar biex turi lil haddieħor li jkun juża t-triq x'bi hsiebek tagħmel.
- oqgħod attent minn qabel għal xi ostakli fit-triq, bħal spralli, ħofor u vetturi pparkjati sabiex int ma jkollokx bżonn tikser f'daqqa biex tevitahom. Agħti hafna wisa' meta tgħaddi hdejn vetturi pparkjati u oqgħod attent għal xi bieba li tista' tinfetaħ minn fejn tkun għaddej.
- Oqgħod hafna aktar attent hdejn hotob u espedjenti tat-traffiku oħra biex imewtu s-sewqan.

60. Qatt m'għandek

- iġġorr passiġġier kemm-il darba l-*bicycle* tiegħek ma tkunx magħmula għal hekk jew aġġustata biex tagħmel dan.
- iżżomm ma' vettura jew *trailer* għaddejjin.
- issuq kif ġie ġie, traskurat u perikoluż.
- issuq taħt l-influenza tax-xorb jew drogi.

- issuq mal-ġenb jew fuq il-bankina.
- thalli l-*bicycle* tiegħek fejn tista' tkun ta' periklu jew tostakola lill-oħrajn li jkunu jużaw it-triq jew *pedestrians*, per eżempju tmidda fuq il-bankina.
- taqşam il-linja ta' fuq meta d-dwal għat-traffiku jkunu homor.

Mogħdijiet għall-karozzi tal-linja

61. Dawn jistgħu jintużaw biss minn ċiklisti jekk is-sinjali jinkludu simbolu ta' *bicycle*.

Inti **għandek** tobdi s-sinjali kollha tat-traffiku u s-sinjali tad-dawl kollha tat-traffiku.

Salib it-Toroq

Fuq ix-Xellug

62. Meta tkun riesaq fuq ix-xellug, oqgħod attent għall-vetturi li jkunu qegħdin iduru quddiemek, 'il barra minn u fuq il-ġenb tat-triq. Issuqx fuq in-naħa ta' ġewwa ta' vetturi li jkunu qegħdin jagħmlu sinjal jew li jkunu qegħdin inaqqas l-velocità biex iduru fuq ix-xellug.

Vetturi twal aktar jeħtieġu wiśa' biex jikkwartjaw

63. Speċjalment oqgħod attent għal vetturi twal li jkollhom bżonn ħafna spazju biex iduru fil-kantunieri. Jista' jkollhom jiġbdu lejn il-lemin qabel ma jduru fuq ix-xellug. Stenna sakemm ikunu lestew il-manuvra għax ir-roti ta' wara jiġu qrib ħafna tal-bankina meta jkunu jdawru. Ara ma tippruvax issuq fil-fetħa bejnhom u l-bankina.

Fuq il-Lemin

64. Jekk tkun qiegħed iddawwar għal fuq il-lemin, iċċekkja t-traffiku warajk, imbagħad aghmel sinjal għanofs tat-triq. Stenna sakemm ikun hemm wisa' biżżejjed bla periklu fit-traffiku li jkun ġej qabel ma tkompli d-dawra. Jista' jkun iżjed fiż-żgur jekk tistenna fuq ix-xellug sakemm ikun hemm spazju biżżejjed jew inkella li tinżel minn fuq il-*bicycle* u timbuttaha għan-naħa l-oħra tat-triq.

Toroq b'Karreġgati kull naħa

65. Ftakar li vetturi fil-biċċa l-kbira tat-toroq b'karreġgata kull naħa aktar iġerru minn meta jkunu f'toroq b'karreġgata waħda. Meta taqsam stenna sakemm jaqta' t-traffiku u aqsam il-karreġgata li jmiss.

Roundabouts

66. Id-dettalji kollha dwar il-proċedura t-tajba mar-*roundabouts* jinsabu fit-taqsima fuq "*Roundabouts*". Ir-*roundabouts* jistgħu jkunu ta' periklu u għandek tmur hdejhom b'attenzjoni.

67. Tista' tħossok aktar żgur jekk iżzomm max-xellug tar-*roundabouts* jew tinżel u tmexxi r-rota tiegħek madwar il-bankina jew mat-tarf tagħha. Jekk tiddeċiedi li żzomm max-xellug għandek:

- tkun taf li s-sewwieqa jistgħu ma jarawkx malajr.
- toqgħod aktar attent meta ssuq ir-rota minn *exits* u tkun tista' tehtieg li tagħmel sinjal għal-lemin biex turi li m'intix se twarrab mir-*roundabout*.
- toqgħod attent minn vetturi li jkunu se jaqsmu triqtek biex iħalli jew imissu r-*roundabout*.

68. Agħti l-wisa' lill-vetturi kbar mar-*roundabout* għax dawn jehtieġu aktar spazju biex iduru. Issuqx fl-ispazju li jkunu jehtieġu biex iduru mar-*roundabout*. Jista' jkun aħjar li tistenna sakemm ikunu tbiegħdu mir-*roundabout*.

Meta taqsam it-triq

69. Taqsamx issuq il-*bicycle* fuq *pelican* jew *zebra crossing*. Inżel minn fuq ir-rota u mexxiha għan-naħa l-oħra.

Regolamenti għall-Motorcyclists

Dawn ir-Regoli huma b'żieda ma' dawk fl-artikoli li ġejjin u li japplikaw għall-vetturi kollha.

Ġenerali

70. F'kull vjaġġ li jagħmel, anke jekk fil-qrib, is-sewwieq tal-*motorcycle*, *scooter* jew *moped* flimkien ma' dak li jkun riekeb wara, **ikollhom jilbsu l-elmu protettiv. L-elmi protettivi għandhom** ikunu skond ir-Regolamenti u **għandhom** ikunu marbutin sew. Ta' min jilbes ukoll protezzjoni għall-għajnejn, *boots* sodi, ingwanti u lbies adattat li jista' jgħin biex jiproteġik jekk taqa'. Tahsibx li tista' tilbes ilbies hafif tan-*nylon* għax il-*hruq* tal-*friction* fil-każ li taqa' huwa ta' wġiġh kbir.

Dejjem għatti dirgħajk u riġlejk.

71. M'Għandekx iġġorr aktar minn passiġġier wiehed fuq wara u huwa/hija għandu/ha jirkebb/tirkebb sew fuq *is-seat* u biż-żewġ saqajn fuq il-*footrests*.

Sewqan tal-*Motorcycle* fid-dawl tal-jum

72. Hallihom jarawk kemm tista' mid-direzzjonijiet kollha. Preferibilment ilbes elmu protettiv abjad jew ta' lewn ċar u lbies jew strixxi fluworexxenti. Id-dwal ta' quddiem, ukoll jekk fid-dawl qawwi tal-jum, jista' wkoll jagħmlek tidher faċilment. Kun żgur li jistgħu jarawk.

Għin lilek innifsek biex haddieħor jarak

Sewqan fid-dlam

73. Ilbes hwejjeg jew strixxi li jleqqu biex itejbu c-cans tieghek li jarawk fid-dlam. Dawn jirriflettu d-dawl mill-fanali l-kbar ta' vetturi oħrajn, u jagħmluha aktar faċli li jarawk mill-bogħod.

Meta ddur

74. Għandek tkun taf x'hemm warajk u fil-ġnub tieghek qabel ma ddur. Hares warajk; uża l-mirja li jkollok imwaħħlin. Meta tkun qed taqla' *queues* tat-traffiku, oqgħod attent għall-*pedestrians* li jkunu qed jaqsmu minn bejn il-vetturi u għal vetturi li ħerġin minn salib it-toroq.

Ftakar: Osserva - Aghmel Sinjal - Immanuvra

Regoli dwar l-Animali

Rikkieba taż-żwiemel

Tagħmir ta' sigurtà

75. Tfal taħt l-14-il sena **dejjem għandhom jilbsu elmu protettiv** waqt li jkunu rekbin iż-żwiemel. L-elmu GHANDU JKUN MARBUT SEW. Tajjeb li rikkieba oħra jiehdu wkoll dan il-parir.

Lbies ieħor

76. Għandek tilbes

- *boots* jew żarbun b'qiegħ u għarqub ibsin.
- ilbies ta' lewn ċar jew fluworexxenti fid-dawl tal-jum.
- ilbies li jleqq jekk għandek tirkeb bil-lejl jew f'vizibilità hażina.

Bil-lejl

77. Ikun aħjar jekk ma ssuqx iż-żwiemel fit-triq bil-lejl jew fil-għabex, imma jekk tagħmel dan, kun żgur li ż-żwiemel ikollu faxex li jleqqu f'tit 'il fuq mill-għekiesi. Ġorr miegħek dawl li juri l-abjad fuq quddiem u l-aħmar wara.

Meta tirkeb iż-żwiemel

78. Qabel issuq żwiemel fit-triq għandek:

- tiżgura li x-xedd kollu jiġih sew u jkun f'kundizzjoni tajba.
- tkun żgur li tista' tikkontrolla liż-żwiemel sew.

79. Dejjem suq ma' żwiemel oħrajn inqas nervużi jekk taħseb li ż-żwiemel tiegħek jitnaffar mit-traffiku. Qatt m'għandek tirkeb żwiemel mingħajr sella f'toroq pubbliċi. Qabel titlaq jew iddur, hares warajk biex tkun żgur li m'hemmx periklu, imbagħad aghmel sinjal ċar b'idejk.

80. Meta toħroġ fit-triq għandek

- iżżomm fuq ix-xellug.
- iżżomm idejk it-tnejn fuq ir-riedni kemm-il darba ma tkunx qiegħed tagħmel xi sinjal.
- iżżomm saqajk it-tnejn fl-istaffa.
- tirkeb waħdek – trikkeb lil hadd.

- tirkeb bla ma ġorr xejn li jista' jfixkel il-bilanċ tiegħek jew li jiġibbil fir-riedni.
- iżżomm liż-żiemel li qed tmexxi fuq ix-xellug tiegħek.
- issuq fid-direzzjoni tal-mixja tat-traffiku fi triq *one-way*.
- issuq ma' hadd ieħor ma' ġenbek, u irkeb f'filliera waħda fejn it-triq tidjieq jew tawviċina liwja.

81. Inġenji miġbudin miż-żwiemel għandhom jevitaw toroq prinċipali jew traffikużi imma jsuqu f'toroq sekondarji. Iż-żwiemel m'għandhomx jintrikbu jew jgħaddu minn toroq prinċipali jew traffikużi.

82. B'żieda ma' dan, int M'GHANDEKX tiġbed iż-żiemel f'*sidewalk*, bankina jew minn fejn jgħaddu l-*bicycles* imma għandek tibqa' fit-triq.

83. Evita *r-roundabouts* fejn huwa possibbli. Jekk tużahom int għandek:

- iżżomm max-xellug u toqghod attent għall-vetturi li jkunu qed jaqsmu minn quddiemek biex jitolqu jew jaqbdu *roundabout*.
- aghmel sinjal għal-lemin meta tkun qed issuq minn hruġ biex turi li m'intix se titlaq *ir-roundabout*.
- aghmel sinjal għax-xellug eżatt qabel ma titlaq *ir-roundabout*.

Klieb u animali oħra

84. La titlaqx kelb jiġri waħdu fit-triq. Mexxih b'cinga qasira fuq il-bankina, fit-triq jew mogħdija maħsuba għaċ-ċiklisti.

85. Meta tkun f'vettura kun żgur li l-klieb jew animali oħra jkunu marbutin tajjeb biex ma jtellfukx mill-attenzjoni waqt li tkun qed issuq jew iwegġġhuk jekk tieqaf f'daqqa.

86. Kun żgur li ma jkunx hemm traffiku qabel ma toħroġ jew tiehu animali fit-triq.

87. Meta tkun tmexxi merħla animali, għandek tikkontrollaha l-hin kollu. Dejjem żomm ruħek bejn l-animali u t-traffiku u żomm l-animali fit-tarf tat-triq.

Jekk tista' ibgħat lil ħaddieħor quddiem biex javża lit-traffiku f'postijiet ta' periklu bħal liwjiet jew il-quċċata ta' telgħa. Ikun ħafna aħjar li ma tmexxix merħla fid-dlam, imma jekk tagħmel dan, gorr id-dwal wara nżul ix-xemx, bojad fuq quddiem u ħomor fuq wara. Jekk il-merħla tkun kbira ħafna, għandha tinqasam f'merħliet iżgħar u dejjem titmexxa minn żewġ persuni jew aktar. M'għandekx tmexxi baqar, nagħaġ jew mogħoż f'ebda triq prinċipali jew traffikuża.

Vetturi miġbuda minn animal

88. Sewwieqa ta' vetturi miġbuda minn animal għandhom jobdu l-istess regoli bħal sewwieqa ta' vetturi oħra. M'għandhom l-ebda privileġġ speċjali għax il-vettura tagħhom hija miġbuda minn bhima. Għandhom ikunu jafu l-limitazzjonijiet sa fejn jistgħu jikkontrollaw il-vetturi u l-bhejjem tagħhom u l-perikli li jista' jkollhom. Għandhom jagħmlu sinjal b'idejhom x'bi ħsiebhom jagħmlu kull meta jagħzlu li jibdlu d-direzzjoni jew jieqfu. Bil-lejl, għandhom jiżguraw li l-vetturi tagħhom ikollhom dwal quddiem u wara kif imsemmi.

Regoli għall-karozzi tal-linja

Dawn ir-Regolamenti huma b'zieda għal dawk fit-taqsimiet li ġejjin li japplikaw għall-vetturi kollha.

89. Il-karozzi tal-linja **GHANDHOM** iżommu man-naħa tax-xellug jew fil-mogħdija tan-naħa tal-bankina tal-karregġata barra meta din il-mogħdija tkun okkupata minn vettura wieqfa jew xkiel ieħor.

90. Il-karozzi tal-linja **għandhom** jieqfu fil-postijiet immarkati għall-waqfien jew fid-dahliet fejn dawn ikunu pprovduti għalihom. Meta żewġ karozzi tal-linja jew iżjed jaslu flimkien f'*bus stop*, għandhom jersqu ma' xifer il-bankina, waħda wara l-oħra, u meta jitilqu huma għandhom isegwu l-ordni kif ikunu waslu. Il-karozzi tal-linja m'għandhomx jaqsmu s-sinjal abjad parallel max-xifer tal-bankina meta jitilqu mill-*bus stop*.

91. Meta jieqfu f'*bus stop*, sew jekk dan ikun ipprovdut bil-linji bojod xierqa u kemm jekk le, **il-karozzi tal-linja għandhom jersqu eżatt max-xifer tal-bankina** biex il-passiġġieri jkunu jistgħu jinżlu mill-karozza u jirkbuha direttament mill-bankina.

92. Meta jitilqu mill-*bus stop*, il-karozzi tal-linja m'għandhomx idawru għal nofs it-triq, iżda għandhom iżommu viċin kemm jista' jkun tax-xifer tal-bankina.

93. Il-karozzi tal-linja għandhom jitilqu mill-venda bil-magni tagħhom imqabbdin u bil-*gear* ingranat. Il-magna għandha tinzamm startjata matul il-vjaġġ kollu.

94. Il-magna għandu jkollha qawwa biżżejjed u tkun miżmuma f'kundizzjoni tajba u misjuqa b'mod tajjeb hekk li ma tarmix duħħan meta l-karozza tal-linja tkun misjuqa għat-telgħa b'tagħbija shiħa.

95. La l-passiġġieri lanqas is-sewwieqa ma jistgħu jpejpu la f'xarabank, la f'*coach* u lanqas f'*minibus*.

96. L-ebda radju jew mużika rekordjata ma jistgħu jindaqqu f'xarabank, *coach* jew *minibus* waqt il-vjaġġ.

Is-Sewwieq

L-ewwelnett ftakar

97. F'Malta, it-traffiku għandu jżomm fuq in-naħa tax-xellug tat-triq.

98. Il-vetturi kollha fit-triq għandu jkollhom il-liċenza meħtieġa u għandhom ikunu assigurati kontra r-riskji ta' terzi persuni u kull persuna li ssuq vettura bil-mutur għandu jkollha liċenza valida għat-tip ta' vettura li jkun jeħtiġilha ssuq.

99. Il-liċenza tas-sewqan tiegħek għandha tkun iffirmata (bil-linka).

100. Kun żgur illi l-vettura tiegħek tinsab fi stat tajjeb ta' tiswija u tkun tajba għal kollox għal fuq it-triq, u ara li jkollok ċertifikat tal-V.R.T., jekk ikun il-każ. Agħti attenzjoni partikulari għall-brejkijiet, il-mekkaniżmu ta' l-*steering*, it-*tyres* u d-dawl. **Kun af tajjeb il-vettura tiegħek u l-limitazzjonijiet tagħha.** Hu ħsieb li tiġi *serviced* u spezzjonata regolament. (Ara Appendiċi V).

101. Qabel ma tikri jew tislef vettura, kun żgur li l-vettura tinsab f'kundizzjoni perfetta u bla periklu u li l-persuna li tkun se teħodha jkollha liċenza valida ta' sewqan għal Malta, kif ukoll tkun koperta b'polza ta' sigurtà u tifhem sew u tkun kapaċi tħaddem il-kontrolli ta' dik il-vettura partikulari.

102. *Instructor* li jkun se jieħu wieħed li qed jitgħallem isuq għal lezzjoni tas-sewqan, għandu jiżgura li matul il-lezzjoni, il-vettura jkollha mwaħħla sewwa magħha l-pjanċi skond ir-regolamenti, u li dak li jkun qiegħed jitgħallem, isuq biss il-vettura fil-post u fil-hinijiet speċifikati fil-permess maħruġ f'ismu.

103. Persuna li tkun għaddiet minn prova ta' sewqan u tkun ħadet liċenza tas-sewqan, għandha tuża

ħsieb u attenzjoni speċjali, u ma ssuqx f'toroq traffikużi ħafna għall-ewwel ftit xhur. Liċenza tas-sewqan tagħti l-kwalifika iżda mhux il-kapaċità. Din tiġi wara esperjenza tajba, iżda min isuq għandu dejjem jevita li jkollu fiduċja żejda fih innifsu.

104. Veloċità żejda tkabbar kemm il-possibbiltà kif ukoll il-gravità ta' l-incidenti. Veloċità żejda u nuqqas ta' paċenzja huma sinjali ta' sewqan ħażin u jistgħu jkunu ta' periklu għal persuni bla htija. Fid-distanzi qosra li normalment jinsabu f'Malta, id-differenza fil-ħinijiet bejn vjaġġ magħmul b'veloċità qawwija u iehor ta' sewqan moderat, hija ta' ftit minuti.

105. Il-kundizzjoni tal-vettura tiegħek, ta' xi *trailer* li qed tiġbed u kull tagħbija, u l-għadd tal-passiġġieri u l-mod li bih qed jingarru, m'għandhomx ikunu ta' periklu għalik u għall-oħrajn. B'mod partikolari, żewġ persuni biss għandhom joqogħdu fuq is-*seats* ta' quddiem ta' vetturi li jesgħu sa ħames persuni. Ikun aħjar jekk tfal taħt it-tnax-il sena ma jirkbux fuq is-*seats* ta' quddiem, anqas persuni li jgħorru tfal fuq hoġorhom.

106. Uża l-vettura tiegħek b'mod li ma tkunx ta' inkonvenjenza għal haddiehor. Ara li l-magna taħdem tajjeb u bla storbu u li ma tqattarx żejt jew tarmi duħħan li jagħmel ħsara għas-saħħa, u li *s-silencer* huwa effettiv. F'postijiet residenzjali, doqq il-ħorn mill-inqas li tista'. F'postijiet fejn id-daqq tal-ħorn huwa pprojbit il-ħin kollu, u fil-postijiet abitati kollha, bejn il-11.00 p.m. u s-6.00 a.m., tista' ddoqq il-ħorn f'każ biss ta' emerġenza kbira.

Vetturi li qed jirmonkaw jew jgħabbu

107. L-ebda sewwieq m'għandu jirmonka vettura oħra kemm-il darba l-ħabel jew katina ma jkunux aġġustati b'mod illi d-distanza li tisseppara l-eqreb punt tal-vetturi ma tkunx taqbeż l-4.5 metri u jkunu ttieħdu passi biex jagħmlu l-ħabel jew katina jingħarf malajr minn haddiehor li jkun juża t-triq permezz ta' biċċa drapp bajda marbuta magħhom.

108. Bħala sewwieq

- M'għandekx tirmonka vettura akbar mil-liċenza tiegħek tippermettitek li tirmonka.
- M'għandekx tgħabbi ż-żejjed il-vettura jew *trailer* tiegħek.
- Iċċekkja l-piż muri fil-*handbook* tal-karozza tiegħek.
- Għandek torbot sew it-tagħbija tiegħek u din m'għandhiex tohroġ 'il barra b'tali mod li tikkawża periklu.
- Meta tkun tirmonka *caravan* jew *trailer*, inti bħala sewwieq għandek tiżgura li n-numri ta' reġistrazzjoni tal-vettura li tkun qed tirmonka jkun imwaħħal fuq wara tal-*caravan* jew *trailer*.
- Kun żgur li l-piż ikun imqassam b'mod uniformi fil-*caravan* jew *trailer* tiegħek biex tevita l-possibbiltà li meta tilwi jew isserrep titef il-kontroll. Jekk jiġri dan, naqqas il-veloċità bil-mod u erġa' ikseb il-kontroll.
- Meta tkun tirmonka vetturi oħra jkun aħjar jekk ikollok sinjal "*on tow*" jidher sew fuq wara tal-vettura rmunkata.
- Hu l-prekawzjonijiet kollha bħal dwal u sewqan b-attenzjoni meta tirmonka b'ħabel vettura oħra meta jidlam.

Tyres

109. Kun żgur li t-*tyres* ikunu adattati għat-tip ta' vettura li qed issuq, skond id-daqs, kalibru u *speed rating*.

110. Kun af li *tyres* issingjati mill-ġdid ma jistgħux jintużaw fuq vetturi li fihom anqas minn 8 *seats* għall-passiġġieri u fuq kull vettura taħt l-2,450 kilogramm ta' piż meta mhix mgħobbija.

111. Vetturi b'*tyres* immarkati b'*rating* ta' l-oghla veloċità, m'għandhomx jaqbzu dik il-veloċità.

112. It-*tyres* għandhom ikunu minfuħin sew. L-anqas fond tad-disinn tas-singi huwa ta' 1.6mm u japplika għal vetturi li jgħorru passiġġieri li m'għandhomx aktar minn tmien *seats* għall-passiġġieri u għal vetturi bi skop doppju u tat-tgħabbija li ma jaqbzux 3,500 kg G.V.W. L-anqas fond ta' 1.0 mm tad-disinn tas-singi japplika għall-

vetturi tal-passiġġieri b'aktar minn tmien *seats* għall-passiġġieri u vetturi għat-tagħbija 'l fuq minn 3500 kg.

113. It-*tyres* m'għandhomx ikollhom nefhiet, qsim jew tiswijiet minn ġewwa tal-qoxra ta' barra.

114. Mhumiex rakkomandati *tyres* ta' tipi jew strutturi differenti fuq l-istess *axle*.

115. Vettura bi tliet jew erba' roti li jkollha *single wheels* m'għandhiex ikollha:-

- *tyre* tat-tip *cross-ply* jew *bias-belted* imwaħħal fuq l-*axle* ta' wara u *tyre* tat-tip *radial-ply* imwaħħal fuq l-*axle* ta' quddiem.
- *tyre* tat-tip *cross-ply* jew *bias-belted* imwaħħal fuq l-*axle* ta' quddiem u *tyre* tat-tip *radial-ply* imwaħħal fuq l-*axle* ta' wara.

NOTA

116. Tahlit ta' kull tip ta' *tyres* bejn l-*axles* differenti jista' ssir għall-vetturi li għandhom

- żewġ *axles* u *double wheels* fuq l-*axle* ta' wara.
- tliet *axles*, wiehed ta' l-*steering* u l-ieħor biex isuq.

NOTA

117. Dan ma japplikax għal vetturi b'*axle* li għandu '*super single*' *tyres* li jkollhom *contact area* mat-triq ta' l-anqas 300 mm wiesgħa.

Ġenerali

118. Kun żgur li t-twieqi kollha u l-*windscreen* huma ndaf u ħielsa minn kull tfixkil. Liċenzi, avviżi, permessi, eċċ, għandhom jehlu biss man-naħa ta' fuq jew ta' isfel fuq ix-xellug tal-*windscreen*. *Wipers standard* tal-fabbrika jew oħrajn li jkunu approvati biss għandhom jinżammu mwaħħlin, u jaħdmu tajjeb. Hġieġ skurat mill-fabbrika biss huwa permess. Hġieġ skurat permezz ta' *spray* huwa pprojbit, bħalma huma pprojbiti purtieri (jew xi haġa oħra simili) imwaħħla mal-*windscreen* ta' wara, bil-lejl. Kull tibdil u *attachments* oħra mal-*windscreen* għandhom ikunu awtorizzati mid-Dipartiment tal-Liċenzi u t-Testijiet.

Kun żgur li l-*windscreen* huwa kollu nadif

119. Kun żgur li l-vettura tiegħek hija mgħammra bin-numru adattat ta' mirja, imqiegħda b'mod li tara t-traffiku li jkun warajk. Il-vetturi l-oħra kollha għandu jkollhom għall-anqas żewġ mirja fuq barra, waħda kull naħa, irrangati b'mod li s-sewwieq ikollu veduta tajba taż-żewġ naħat u n-naħa ta' wara tal-vettura.

120. Kun żgur li l-horn ikun jaħdem tajjeb. Ebda hornijiet ta' l-arja ta' kwalunkew tip ma huma permessi.

121. Kun żgur li l-*speedometer* ikun jaħdem tajjeb.

122. Kun żgur li s-sistema ta' l-*exhaust* hija effiċjenti u li l-hoss li tagħmel ikun fil-limiti aċċettabbli.

123. *Bumpers standard* tal-fabbrika biss huma permessi. Jekk jitneħħew, m'għandux ikun hemm partijiet oħra, jew uċuħ jew xfar jaqtgħu. L-ebda *bars* żejda ta' l-ebda sezzjoni jew forma ma huma permessi fuq l-ebda parti tal-vettura, l-anqas jekk tkun mill-fabbrika. (F'każ ta' ħsarat kawżati f'xi incident, partijiet ta' metall imqabbżin 'il barra jew bix-xfar jaqtgħu għandhom jiġu rrangati mill-aktar fis possibbli, sabiex ma jkunux ta' periklu għall-*pedestrians*). Il-*jibs* tal-krejnijiet mobbli m'għandhomx jisporġu 'l barra aktar minn 1.5 metri jekk it-tarf tagħhom ikun inqas minn 3 metri għoli mill-art.

Meta tgħabbi

124. Ikun aħjar jekk it-tagħbija fuq il-vettura tiegħek tkun marbuta b'mod li ma tistax taqa', tiċċaqlaq jew tinqaleb b'periklu jew fastidju għal ħaddieħor, u l-għoli tagħha ma jkunx jista' jipperikola l-istabbiltà tal-vettura.

125. It-tagħbija qatt m'għandha tithalla tesporġi fuq quddiem tal-vettura. Tagħbija fuq wara qatt m'għandha tithalla tesporġi aktar minn kwint (1/5) tat-tul tal-vettura u m'għandhiex tkun tmiss ma' l-art. Fil-każ ta' l-aħħar, nissuġġerixxu li jitwaħħlu tabelli, 50 centimetru kwadri, b'učuħ totalment jew parzjalment jirriflettu d-dawl, fl-estremitàjiet ta' kull tagħbija. It-tagħbija m'għandhiex tesporġi 'l barra mill-ġnub u l-anqas m'għandha b'xi mod timpedixxi l-vizibilità tas-sewwieq.

Dwal

126. Il-vettura għandha tkun mghammra bi dwal ta' quddiem *standard* u/jew approvati mill-fabbrika, b'faċilità li jitqawwew jew jitbaxxew, u li jkunu regolati sewwa. Il-lentijiet tal-fanali m'għandhomx jitgħattew jew jinżebgħu b'xi mod, u li l-bozoz taż-żewġ naħat ikunu jaħdmu. Għall-ebda raġuni m'għandhom jithallew dwal 'il fuq mil-livell tal-fanali l-kbar ta' quddiem ħlief f'każijiet speċifiċi approvati mill-Pulizija. Kull dawl barrani m'għandux jitfa' dawl iktar qawwi mid-dawl baxxut *standard*, jew inkella dawn id-dwal (barranin) għandhom jiġu armati b'mod li jintfew meta l-fanali l-baxxi proprji tal-vettura jinxtegħlu. Kwalunkwe dawl ikkullurit fuq quddiem tal-vettura għandu jkollu biss il-funzjoni ta' dawl ta' indikazzjoni/*hazard*, u l-kuluri għambra jew orango biss huma permessi. Il-bozoz tal-ġnub u tal-*parking* għandhom ikunu bojod biss.

127. Fuq in-naħa ta' wara tal-vetturi kollha, inkluzi karrijiet jew vetturi rmunkati kollha, minbarra d-dawl tal-pjanċa tar-reġistrazzjoni, għandu jkun hemm dawl aħmar u rifletturi ta' l-istess kulur; dawl aħmar separat tal-brejk (jew biex tieqaf) li ta' l-inqas ikun darbtejn iktar qawwi mid-dawl l-ieħor ta' wara; u dwal ta' indikazzjoni/*hazard* ta' kulur għambra/orango. Id-dawl ta' l-indikazzjoni għandhom ikunu jteptpu mhux anqas minn ħames darbiet f'ħames sekondi u għandhom ikunu jidhru minn 50 metru bogħod fid-dawl qawwi tax-xemx.

128. Id-dwal kollha ta' wara msemija hawn fuq għandhom ikunu fit-truf taż-żewġ naħat tal-vettura u aktar għoljin mil-livell tal-*bumper*. Il-fanali ħomor li

jintużaw għaċ-ċpar u dawk tas-sewqan b'lura m'għandhomx ikunu aktar minn 21 *watt*. Dawn ta' l-aħħar, għandhom ikunu jinxtelghu awtomatikament malli jiddaħħal ir-*reverse gear*, u jekk le, għandu jkollhom dwal ta' twissija li jinxtegħlu minn fuq id-*dashboard*. L-ebda dawl ieħor ma huwa permess fuq wara tal-vettura.

129. Il-vetturi kollha, barra dawk żgħar tal-passiġġieri li jistgħu jgħabbu sa ħames passiġġieri, li jaqbżu wieħed mill-qisien li ġejjin, jiġifieri 2.1 metri wisa', 2.25 metri għoli u 6 metri tul, għandhom ikunu mghammra wkoll bi dwal ħomor fin-naħa ta' fuq nett u fin-naħa ta' wara, sabiex l-erba' kantunieri tal-vettura jkunu vizibbli mis-sewwieqa tal-vetturi li jkunu ġejjin minn wara. Jekk il-vettura tkun itwal minn 6 metri għandu jkollha dwal ħomor fil-ġenb, fil-parti ta' isfel nett tal-vettura f'intervalli ta' mhux itwal minn 1.5 metri bogħod minn xulxin, u mhux qawwijin aktar minn 12-il *watt*.

130. Kull vettura ta' natura industrijali jew agrikola, inklużi *mechanical horses*, ta' kull daqs, għamla jew tip, jekk ma jkunux diġà mghammra bid-dwal mill-fabbrika, għandhom ikunu konformi mal-htigiet deskritti fl-artikolu 18, għas-sodisfazzjon tal-Kummissarju tal-Pulizija. Vetturi ta' dan it-tip għandu jkollhom dawl għambra/isfar/oranġo jdur (blu tat-tip bħal fil-każ tal-vetturi tal-Pulizija u ta' l-iskwadra tat-tifi tan-nar) fuq il-kabina tas-sewwieq jew fuq l-iktar parti għolja, u fuq in-naħa tal-lemin tas-*centre line* tal-vettura; dan irid ikun mixgħul il-ħin kollu li l-vettura tkun fit-triq, sew jekk tkun qed tintuża kif ukoll jekk wieqfa.

131. Jekk il-vettura tiegħek tkun *bowser* jew vettura li qiegħda ġgorr xi tank b'xi sustanza perikoluża, ara li twaħħal fuqha s-sinjali tat-twissija meħtieġa u li dawn ikunu ċari u jidhru bla tfixkil.

Trid tkun f'saħħtek biex issuq

132. Kun żgur li int f'saħħtek biex issuq. Għandek tirrapporta lid-Dipartiment tal-Liċenzi tal-Vetturi kull kondizzjoni ta' saħħa li tista' taffettwa s-sewqan tiegħek.

133. Sewqan meta tkun għajjen jew fis-shana ta' jum saġfi jżid hafna r-riskju ta' incident.

- Jekk thossok b'xi mod bi nġhas, ieqaf f'post bla periklu.
- L-aktar modi effettivi biex tiġġieled in-nġhas huma li tieġu naghsa qasira (sa kwarta) jew tixrob, per eżempju, xi żewġ kikkri kafè qawwi. Arja friska, eżerċizzju u tiftaħ ir-radju jistgħu jgħinuk għal xi ftit ħin, iżda mhumiex effettivi wisq.

Il-vista ta' għajnejk

134. Għandek tkun tista' tagħraf pjanċa tan-numru ta' vettura minn distanza ta' 20.5 metri (madwar tul ta' ħames karozzi) fid-dawl tax-xemx. Jekk għandek bżonn tilbes nuċċali (jew *contact lenses*) biex tkun tista' tagħmel dan, GĦANDEK tilbsu/tilbishom il-ħin kollu meta ssuq.

135. Bil-lejl jew f'vizibilità ħażina, tużax *tinted glasses, lenses* jew xi haġa li tista' tfixkel il-vista.

Alkoħol u drogi

136. Qatt m'għandek tixrob u ssuq għax dan jaffettwa serjament il-ġudizzju u l-kapaċitajiet tiegħek. M'għandekx issuq b'livell ta' alkoħol fin-nifs oġhla minn 35µg/100ml jew livell ta' alkoħol fid-demm ta' aktar minn 80mg/100ml.

L-Alkoħol

- itik sens żbaljat li int kapaċi tlaħħaq.
- inaqas il-kordinazzjoni tiegħek u jraqqadlek ir-reazzjonijiet tiegħek.
- jaffettwa l-ġudizzju tiegħek ta' velocità, distanza u riskji involuti.
- inaqas il-kapaċità nnifisha tiegħek tas-sewqan, anke jekk ikollok inqas mil-limitu skond il-liġi.
- jieġu l-ħin biex jaħdem fil-ġisem; tista' saħansitra ma tkunx tajjeb biex issuq filgħaxija wara li tkun xrobt fl-ikla ta' nofsinhar, jew filgħodu wara li tkun xrobt fil-għaxija ta' qabel. Jekk tkun se tixrob, aġmel arrangamenti għal mod ieħor ta' trasport.

QATT m'ghandek issuq taht l-influwenza tad-drogi jew medicina li jaffettwawlek ir-reazzjonijiet tieghek. Ara sewwa l-istruzzjonijiet jew staqsi lit-tabib jew spizjar tieghek. L-użu ta' sustanzi kkundannati huwa perikoluż hafna. Qatt m'ghandek tihodhom qabel issuq; ma tistax tobsor x'effetti jista' jkollhom, izda jistghu jkunu aktar qawwija mill-alkoħol u jistghu jikkawżaw incidenti serji jew fatali fit-triq.

Huwa d-dmir tieghek, sew bhala sewwieq jew bhala *pedestrian*, li taghti kontribut ghas-sigurtà fit-toroq. Indipendentement mir-raġun u t-tort tal-każ, huwa dmir tieghek li tevita incident jekk tista' tagħmel hekk.

Meta jkollok incident jew tiqaflek il-vettura

137. Meta l-vettura tieghek tiqaflek

- neħhi l-vettura mit-triq.
- jekk hu possibbli agħti avviz adekwat lit-traffiku l-ieħor billi tuża l-*hazard warning lights* jekk il-vettura tieghek qiegħda tikkawża xkiel.
- jekk hu possibbli qiegħed ir-*reflective triangle* fit-triq ta' l-anqas 50 metru wara l-vetturi wieqfa fl-istess naħa tat-triq, jew uża metodi oħra magħrufa, jekk ikollok.
- żomm id-dwal tal-ġnub mixghulin jekk ikun id-dlam jew il-viżibiltà tkun hażina.
- toqgħodx (jew thallix lil haddieħor joqgħod), bejn il-vettura tieghek u t-traffiku li jkun ġej.
- bil-lejl jew f'viżibiltà hażina toqgħodx fejn tista' tghatti d-dawl tieghek li jarah min ikun ġej.

Ir-Reflective Triangle

Ikun aħjar jekk il-vetturi kollha jgħorru *r-reflective triangle* bhala sinjal ta' twissija f'każ ta' bżonn. Dan għandu jintuża f'kull hin tal-ġurnata, flimkien mal-*hazard lights* tal-vettura jekk din ikollha, f'postijiet fejn l-ipparkjar huwa pprojbit. Dan is-sinjal għandu jitqiegħed 50 metru bogħod minn naħa ta' wara tal-vettura li tkun qed toħloq ostaklu, fuq l-istess naħa tat-triq, u metru 'l bogħod mill-ġenb tat-triq.

Regoli addizzjonali għal toroq arterjali

138. Jekk il-vettura tiegħek tiżviluppa xi ħsara:

- iġbed għal mal-ġenb tat-triq (*hard shoulder*) jew kemm jista' jkun lejn ix-xellug, bir-roti miksuri fuq ix-xellug.
- ohroġ mill-vettura tiegħek mill-bieba tax-xellug u kun żgur li l-passiġġieri jagħmlu l-istess. **Ghandek thalli** l-annimali li jkollok miegħek **FIL-VETTURA**, jew, f'emergenza, zommhom taħt kontroll tajjeb mal-ġenb tat-triq.
- kun żgur li l-passiġġieri jzommu 'l bogħod mill-karreġġata u mill-*hard shoulder*, u li t-tfal jinżammu taħt kontroll.
- uża *mobile phone* jekk tista'.
- qatt m'għandek thalli lill-vettura tiegħek waħidha aktar milli meħtieġ biex issib telefon ta' emergenza.
- agħti d-dettalji kollha lill-Pulizija, għarrafhom ukoll jekk intix sewwieq li teħtieġ protezzjoni.
- mur lura u stenna hdejn il-vettura tiegħek ('il bogħod sewwa mill-karreġġata u l-*hard shoulder*).
- jekk thossok mhedded minn xi persuna oħra, mur lura fil-vettura tiegħek mill-bieba tan-naħa tax-xellug u sakkar il-bibien kollha. Ohroġ mill-vettura tiegħek meta thoss li dan il-periklu għadda.

139. Jekk ma tistax tneħhi l-vettura tiegħek mill-karreġġata għal *gol-hard shoulder*:

- ixgħel il-*hazard lights* u, jekk hu possibbli, poġġi r-*reflective triangle* ta' l-anqas 50 metru wara l-vettura wieqfa.
- itlaq mill-vettura tiegħek biss meta tista' twarrab mill-karreġġata mingħajr periklu.

140. Sewwieqa b'diżabilità

Jekk għandek xi diżabilità li ma thallikx tagħmel kif intqal hawn fuq inti għandek:

- tibqa' fil-vettura tiegħek.
- tixgħel il-*hazard lights*.
- uri bandiera żghira li turi li teħtieġ l-għajjnuna "Help" jew, jekk għandek telefon tal-karozza jew *mobile* ċempel lis-servizzi ta' emergenza u għidilhom sewwa fejn tinsab.

141. Jekk tkun involut f'xi **INCIDENT** li jikkawża ħsara jew korriment lil xi persuna, annimal jew vettura oħra, **IKOLLOK TIEQAF**. Fil-każ ta' ħabta *Front to Rear*, għandek tagħti u tiehu l-informazzjoni ma' dak li ħabat miegħek kif mitlub fir-rapport ta' l-Incident '*Front to Rear*'. (Ara l-Anness fi tmiem dan il-Kodiċi).

142. Fil-każi l-oħrajn kollha l-incident (bl-eċċezzjoni ta' l-incidenti *front to rear*) dejjem għandu jiġi rappurtat lill-Pulizija u l-vetturi m'għandhomx iċaqaqquhom sakemm jittiehed rapport mill-Pulizija ta' l-incident. Meta meħtieġ mill-Pulizija, uri l-liċenza tas-sewqan, ċertifikat ta' l-assigurazzjoni u l-*logbook*. Il-Pulizija **jistgħu** jagħtuk permess li turihomlhom fi żmien 48 siegħa f'Għassa tal-Pulizija li jgħidulek.

Sinjali u dwal ta' warning

143. Jekk tara, tisma' jew hemm raġuni biex taħseb li fil-qrib hemm vetturi ta' emerġenza, oqgħod attent għax jista' jkun hemm incident aktar 'il quddiem.

144. Meta tgħaddi x-xena ta' l-incident tkunx distratt jew tnaqqas mill-veloċità bla bżonn (eżempju jekk hemm incident fuq in-naħa l-oħra tat-triq b'karreġġata doppja). Dan jista' jikkawża xi incident ieħor jew kongestjoni tat-traffiku oħra.

145. Jekk tkun involut f'incident jew tieqaf biex tagħti għajjnuna, jekk tkun taf kif:-

- uża l-*hazard lights* tiegħek biex twissi t-traffiku li jkun ġej.
- itlob lis-sewwieqa l-oħra biex jifju l-magni tagħhom u ma jpejpu.
- aghmel arrangamenti biex minnufih jissejhu s-servizzi ta' emerġenza waqt li tagħti d-dettalji kollha tal-post ta' l-incident u l-korruti. Jekk tuża *mobile phone*, l-ewwel kun żgur li wrejt fejn qiegħed.
- ressaq lin-nies mhux korruti 'l hinn mill-vetturi għall-post bla periklu; fi triq arterjali dan għandu jkun, fejn possibbli, 'l hinn sew mit-traffiku, il-*hard shoulder* jew *central reservation*.
- ċaqlaq BISS lill-midrubin mill-vetturi tagħhom jekk hemm periklu immedjat ta' ħruq jew splużjoni.
- tneħħix l-elmu ta' *motorcyclist* jekk ma jkunx hemm bżonn.

- kun lest li tagħti l-ewwel għajnuna, jekk tkun taf kif.
- oqgħod fuq il-post sakemm jaslu s-servizzi ta' emerġenza.

146. Jekk inti involut f'xi emerġenza medika oħra għandek iċċempel għas-servizzi ta' emerġenza bl-istess mod.

Incidenti li jinvolvu prodotti perikolużi

147. Vetturi li jkunu jgħorru prodotti perikolużi f'pakketti għandhom ikunu mmarkati bi pjanċi oranġo li jleqqu. *Road tankers* u vetturi li jgħorru *tank containers* ta' prodotti perikolużi għandu jkollhom pjanċi ta' *hazard warning*.

148. Jekk vettura li tkun iġġorr prodotti perikolużi jkollha incident, hu l-parir imsemmi hawn fuq u, b'mod partikolari:

- itfi l-magni u TPEJJIPX.
- żomm 'il bogħod mill-vettura u tippruvax issalva l-midruba għax jista' jiġrilek l-istess.
- sejjah is-servizz ta' emerġenza u aġti l-informazzjoni kollha fuq tabelli u *markings* fuq il-vettura. Tużax *mobile phone* qrib vettura li jkollha tagħbijiet li jieħdu n-nar.

Meta ssuq

149. Qabel ma tistartja, ara li tkun bil-qiegħda sewwa u komdu u li s-*seat* ikun sewwa fil-pożizzjoni tiegħu. Ara li kemm il-mera li turik wara kif ukoll dik tal-ġenb ikunu t-tnejn f'pożizzjoni tajba u li l-ħġieġ ta' quddiem u ta' wara jkunu nodfa u b'xejn li jista' jfikkil il-vista. Thallix oġġetti jiġru 'l hawn u 'l hinn li jistghu jirriflettu d-dawl f'għajnejk. Meta huwa meħtieġ, uża l-apparat li ma jhallix il-ħġieġ ta' quddiem u ta' wara jittappan. Tilbisx żraben jew hwejjeg li jkunu merħija jew issikkati żzejjed hekk li jtellfuk fis-sewqan. Ipproteġi għajnejk minn dija li tgħammex jekk ikun meħtieġ. Nuċċalijiet *polarized* huma tajbin ħafna f'xemx qawwija. Hu pożizzjoni komda u tqeghedx idejk barra mit-tieqa. Ikkonċentra fuq is-sewqan u thallix li tkun distratt.

Iċċekkja xi post li ma tistax tara sewwa qabel ma titlaq

Regoli, Teknika u Parir għas-Sewwieqa Kollha

150. Din it-taqsima għandha tinqara lis-sewwieqa, *motorcyclists* (tal-muturi), ċiklisti (tar-rotta) kollha. Il-Kodiċi għat-Traffiku fit-Triq fl-ebda ċirkostanza ma taghtik id-dritta, imma taghtik parir meta għandek taghtiha lill-oħrajn. Dejjem aghti d-dritta jekk tista' tghin biex tevita inċident.

151. Qabel ma tiċċaqlaq haress madwarek, anki jekk tkun haress fil-mera, biex tara li haress ma jkun se jaqilghek. Aghti s-sinjal xieraq permezz ta' l-*indicators* li jixegħlu u jitfu qabel ma timxi, u imxi biss meta ma jkunx hemm periklu u ma tkunx ta' inkonvenjenza għall-oħrajn li jkunu qed jużaw it-triq. Aghti d-dritta lill-vetturi li jkunu għaddejnin u li jkunu qed jaqilgħu.

152. Ara li l-bibien ikunu magħluqa sew, u jekk ikun bil-lejl, li jkollok id-dwal mixgħula.

153. Dejjem aħseb minn qabel x'jistgħu jagħmlu l-*pedestrians* u ċ-ċiklisti. Jekk il-*pedestrians*, partikolarment it-tfal, qegħdin iharsu n-naħa l-oħra, dawn jistgħu jinżlu fit-triq mingħajr ma jarawk.

Seat belts

154. IKOLLOK tilbes *seat belt* jekk ikun hemm, kemm-il darba ma tkunx eżenti skond l-Avviż Legali Nru. 129 ta' l-1995 u permess mill-Kummissarju tal-Pulizija. Dawk eżenti minn dan ir-regolament jinkludu dawk b'ċertifikat mediku u permess mill-Kummissarju tal-Pulizija u sewwieqa li jkunu jikkonsenjaw fil-lokal f'vettura maħsuba biex tagħmel dan.

Regolamenti għas-*Seat belt*

Din l-iskeda tinkludi r-regolamenti prinċipali biex jintlibsu s-*seat belts*.

	SEAT TA' QUDDIEM (Il-vetturi kollha)	SEAT TA' WARA (karożzi u <i>minibuses</i> żgħar)	MIN HU RESPONSABBLI
SEWWIEQ	IKOLLHOM jintlibsu jekk ikun hemm	GHANDHOM jintlibsu jekk ikun hemm	SEWWIEQ
TARBIJA taht it-3 snin	Ġineg xierqa għat tfal IKOLLHOM jintlibsu	Ġineg xierqa għat-tfal GHANDHOM jintlibsu jekk ikun hemm	SEWWIEQ
TIFEL/LA minn 3 snin sa 10 u iqsar minn 1.5 metri (madwar 5 piedi)	Ġineg xierqa għat tfal IKOLLHOM jintlibsu jekk ikun hemm Jekk ma jkunux IKOLLU jintlibes <i>seat belt</i>	Ġineg xierqa għat-tfal GHANDHOM jintlibsu jekk ikun hemm Jekk ma jkunux IKOLLU jintlibes <i>seat belt</i>	SEWWIEQ
TIFEL/LA minn 11 sa 14-il sena twal 1.5 metri jew aktar	<i>Seat belt</i> għall-kbar IKOLLHOM jintlibsu jekk ikun hemm	<i>Seat belt</i> għall-kbar GHANDHOM jintlibsu jekk ikun hemm	SEWWIEQ
PASSIĠĠIER 'il fuq minn 14-il sena	IKOLLHOM jintlibsu jekk ikun hemm	GHANDHOM jintlibsu jekk ikun hemm	PASSIĠĠIER

*Minibuses ta' piż ta' 2540kg jew inqas meta mhux mgħobbija

155. GHANDEK tilbes *is-seatbelts*, meta jkun hemm, f'*minibuses* ta' piż ta' 2540kg jew inqas meta mhux mgħobbija fejn hu possibbli. Għandek tilbishom f'*mini-buses* u *coaches* kbar meta jkun hemm.

Tfal fil-karozzi

156. Sewwieqa li qeghdin igorru tfal fil-karozza għandhom jiżguraw li:-

- it-tfal ma joqogħdux wara s-seats ta' wara f'karozza estate jew hatchback, kemm-il darba ma jkunx imwahaħhal seat speċjali għat-tfal.
- jużaw il-locks tas-sigurtà għat-tfal, fejn hu possibbli, meta jkun hemm tfal fil-karozza.
- it-tfal jinżammu taħt kontroll.
- *babyseat* iħares lura qatt m'għandu jitwahaħhal ma' seat protett minn *airbag*.

Kun żgur li t-tfal jilbsu ċ-ċineg adattati

Waqt is-Sewqan

157. Żomm sew max-xellug, barra meta tkun trid taqla' jew iddur fuq il-lemin. Iżżomx fin-nofs tat-triq. Meta ddu kantuniera, żomm sew fuq in-naħa tiegħek.

158. Issuqx qrib wisq tal-vettura ta' quddiemek u suq b'veloċità hekk li tista' twaqqaf mal-ewwel jekk il-vettura ta' quddiemek tagħmel manuvra f'daqqa u tnaqqas il-veloċità jew tieqaf. L-unika regola żgura hija li qatt ma żżomm qrib aktar mid-distanza ġenerali biex tieqaf (ara d-distanzi tipici biex tieqaf u t-tieni regola ġenerali taħt Parir Ġenerali).

159. Halli d-distanza taż-żewġ sekondi bejnek u l-vettura quddiemek f'toroq traffikużi. Ta' l-anqas irdoppja dan il-ħin f'toroq imxarrba, u żidu anke aktar jekk hemm it-tajn fit-triq.

160. Ftakar, vetturi kbar u *motorcycles* jehtieġu distanza itwal biex jjeqfu minn karozzi.

161. Meta tkun wara vettura fi triq fil-beraħ, ħalli spazju biżżejjed quddiemek għal xi vettura li tkun qed taqilghek; meta qed taqilghek vettura oħra, iżżidx il-veloċità.

Dixxiplina fil-Mogħdija u Sinjali tal-Karreġġata

162. Meta karreġġata tkun immarkata b'linji bojod, imxi skond dawn il-linji.

163. Il-vetturi għandhom iżommu fuq ix-xellug ta' linja jew linji doppji kontinwi u m'għandhomx jinsaqu fuq, 'l hemm minn, jew b'rota 'l hawn u 'l hemm, minn dik il-linja, ħlief fiċ-ċirkustanzi li ġejjin u meta ma jkunx hemm periklu biex jagħmlu hekk:

- sabiex tilhaq bini biswit, kemm-il darba ma jkunx hemm sinjali li jipprojbixxu li ddu lejn il-lemin.
- sabiex tidhol fi triq biswit, kemm-il darba ma jkunx hemm sinjal li jipprojbixxi li ddu lejn il-lemin.

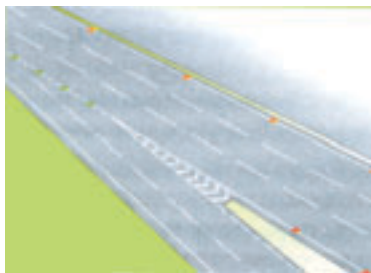
164. Linji bojod maqtugħa jaqsmu l-karreġġata f'żewġ mogħdijiet u tista' taqsamhom bl-attenzjoni meħtieġa u wara li tkun urejt lill-vetturi l-oħra.

165. Linja bajda kontinwa b'waħda mhux kontinwa tista' tinqasam biss minn naħa tal-linja mhux kontinwa, b'attenzjoni xierqa u wara sinjal adattat lill-vetturi l-oħra.

Reflective Road Studs

166. Dawn l-istuds jistgħu jintużaw ma' linji bojod.

- *Studs* bojod (*cats eyes*) jimmarkaw il-mogħdijiet jew nofs it-triq.

Marki fuq it-triq għat traffiku u *reflective road studs*

- *Studs* ħomor jimmarkaw it-tarf tax-xellug tat-triq.
- *Studs* l-għambra jimmarkaw riserva ċentrali ta' karreġġata doppja jew mogħdija għall-karozzi.

- *Studs* hodor jimmarkaw it-tarf tal-karreġgata prinċipali f' *lay-bys*, skontri u *slip roads*.

167. Żomm sewwa fil-mogħdijiet tat-traffiku. Issuqx fuq il-linji bojod jew bil-linji bejn ir-roti.

168. Toqghodx tibdel minn mogħdija għal oħra. Għandek tuża l-mogħdija ta' ġewwa (i.e. tan-naħa tax-xellug), minbarra meta tkun qed taqla' jew iddur lejn il-lemin. Aghmel sinjal kmieni biżżejjed biex turi li se tbiddel il-mogħdija wara li tkun ċert li tista' tagħmel hekk mingħajr periklu.

169. Kemm-il darba ma jkunx hemm emerġenza, tiqafx fil-mogħdija ta' barra jew tipparkja fil-mogħdija ta' barra ta' karreġgata b'diversi mogħdijiet. Tibqax fil-mogħdija ta' barra f'karreġgata ta' diversi mogħdijiet aktar milli huwa assolutament meħtieġ sakemm ma tixtieqx iddur fuq il-lemin u biex taqleb għall-mogħdija fuq ġewwa ma thallix it-traffiku li jixtieq jibqa' sejjer dritt jew idur fuq ix-xellug.

170. Meta l-karreġgata tkun maqsuma fi tliet mogħdijiet, uża l-mogħdija ta' ġewwa (i.e. tan-naħa tax-xellug) hlief meta tkun qed taqla' jew fejn hemm sinjali tat-traffiku jew sinjali bid-dawl li jordnawlek li tuża l-mogħdija tan-nofs. Taqlax jekk il-mogħdija tan-nofs tkun diġà okkupata minn vettura oħra li tkun ġeġja.

171. Ftakar li m'għandekx dritt li tuża l-mogħdija tan-nofs aktar minn sewwieq ġej mid-direzzjoni opposta.

- Tużax il-mogħdija tal-lemin.

172. Meta ż-żewġ naħat opposti tal-karreġgata jkunu maqsuma fi tliet mogħdijiet, tista' tibqa' fil-mogħdija tan-nofs meta jkun hemm vetturi mexjin aktar bil-mod fil-mogħdija tax-xellug, iżda għandek terġa' lura fil-mogħdija tax-xellug wara li tkun qbiżthom. Il-mogħdija

tal-lemin hija sabiex taqla' (jew għal traffiku li jrid idur lejn il-lemin); jekk se tużaha biex taqla', erġa' lura fil-mogħdija tan-nofs u mbagħad fil-mogħdija tax-xellug, malajr kemm jista' jkun, mingħajr ma tidhol f'salt.

173. Meta l-karreġġata tkun maqsuma f'erba' mogħdijiet kull naħa, l-istess principji għandhom japplikaw, jiġifieri, għandek tuża l-mogħdija l-aktar viċin lejn ix-xellug. Kemm hu possibbli, ibdel il-mogħdijiet wahda wahda u oqgħod aktar attent minħabba n-numru ta' mogħdijiet.

Mogħdijiet ta' *Climbing u Crawler*

174. Dawn issibhom f'xi telgħat. Uża din il-mogħdija jekk qiegħed issuq vettura li m'għandhiex veloċità jew jekk hemm vetturi warajk li jixtiequ jaqilgħuk.

Mogħdijiet għall-*bicycles*

175. Dawn huma murija b'marki u sinjali fit-triq. **M'għandekx** issuq jew tipparkja l-karozza tiegħek f'mogħdija għall-*bicycles* immarkata b'sinjal abjad kontinwu fil-hin li tkun qed tintuża. Issuqx jew tipparkjax f'mogħdija tal-*bicycles* immarkata b'sinjal abjad maqtuġh għalkemm jekk m'hemmx periklu tista' tagħmel dan.

Mogħdijiet għall-Karozzi tal-Linja

176. Dawn huma murija b'marki u sinjali fit-triq. **M'għandekx** issuq jew tieqaf f'din il-mogħdija fil-hin li tkun qed tintuża kemm-il darba s-sinjali ma jurux mod ieħor.

177. Meta l-mogħdijiet ikunu mmarkati b'destinazzjoni jew meta tkun qed toqrob għaqda ta' żewġ toroq, hu postok fil-hin fil-mogħdija opposta. Meta jkun meħtieġ agħti opportunità lill-vetturi l-oħra jibdlu l-mogħdija.

178. Jekk mill-mogħdija li qed issuq fiha jgħaddi sinjal abjad imsejjaħ *Stop-Line* min-naħa għall-oħra, int għandek twaqqaf bir-roti ta' quddiem wara din il-linja.

179. La ssuqx fuq linji li juru li ġej ostaklu jew *traffic islands* bil-linji. Qis dawn bħala ostakli attwali.

Toroq 'one-way'

180. Dawn jintwerew b'marki fit-triq u sinjali. Ikollok issuq jew tipparkja fid-direzzjoni murija bis-sinjali. Karozzi tal-linja u/jew *bicycles* jistghu, xi drabi, ikollhom mogħdija *contraflow*. Aghzel il-mogħdija t-tajba biex toħroġ minnha malajr kemm jista' jkun. Tibdilx f'daqqa l-mogħdijiet. Kemm-il darba s-sinjali u l-marki tat-triq ma jurux mod ieħor, inti għandek tuża

- il-mogħdija tax-xellug meta se tmur fuq ix-xellug.
- il-mogħdija tal-lemin meta se tmur fuq il-lemin.
- l-aħjar mogħdija meta se tibqa' sejjer dritt.

Ftakar – it-traffiku jista' jkun għaddej miż-żewġ naħat.

Meta taqla' karozza oħra

181. Qatt taqla' vettura oħra qabel MA TKUN ĊERT li tista' tagħmel dan mingħajr periklu għalik jew għal ħaddieħor. Oqgħod attent speċjalment meta jkun qed jidlam jew ikun hemm iċ-ċpar, għax huwa diffiċli hafna li tikkalkula l-veloċità jew id-distanza.

Aqla' minn naħa tal-lemin

182. Din ir-regola mhux neċessarjament tapplika fiċ-ċirkustanzi li ġejjin:-

- Meta min ikun isuq vettura quddiemek ikun għamel sinjal li se jdur fuq il-lemin u tkun tista' taqilgħu bla periklu mix-xellug mingħajr ma tkun ta' inkonvenjenza għat-traffiku l-ieħor, jew meta tkun se tidhol ġo xi trejqa fuq ix-xellug.

Tidholx f'daqqa quddiem il-vettura li tkun għaddek kemm qlajt

- Meta l-vetturi fil-mogħdija tan-naħa tal-lemin ikunu miexja aktar bil-mod minnek fi triq traffikuża.

183. Qabel ma taqla' aghmel is-sinjal xieraq, zomm distanza tajba iżda mhux eċċessiva mill-vettura li tkun qed taqla' u hu postok fil-mogħdija, jew naħa tat-triq adattata, kemm jista' jkun malajr wara li tkun qlajt. Tidholx f'daqqa quddiem il-vettura li tkun għadek kemm qlajt.

184. TAQLAX VETTURI OHRA meta tkun qed tawvicina:

- post ta' qsim għall-*pedestrians*, *pelican crossing* jew *traffic lights*;
- triq li tagħqad m'oħra;
- kantuniera jew liwja iebsa;
- il-quċcata ta' għolja;
- post fejn il-livell tat-triq ikun se jitbaxxa u jerġa' jogħla f'daqqa.

185. TAQLAX VETTURI OHRA:

- fejn it-triq tidjieg;
- meta biex tagħmel hekk iġġiegħel vettura oħra toħroġ minn triqitha jew tnaqqas il-veloċità;
- meta ma jkunx hemm spazju biżżejjed u fejn il-viżibilità ma tippermettix li tagħmel dan mingħajr periklu;
- meta jkun hemm ħafna vetturi wara xulxin quddiemek jew xi vettura li hi stess tkun diġà qed taqla' jew li meta taqla' vettura oħra jkun perikoluż jew diffikultuż għal dak il-hin.

186. Agħti kull faċilità lill-vetturi l-oħra li jkunu jridu jaqilgħuk. Halli l-vettura li taqilgħek terġa' tidhol fil-linja. Qatt ma għandek taċċellera jew tostakola vettura oħra li tkun se taqilgħek.

KUN PRUDENTI

187. Oqgħod attent u kun prudenti lejn oħrajn li qed jużaw it-triq.

Inti għandek:

- tibqa' kalm jekk sewwieqa oħra jikkawżaw xi problemi; jistgħu ma jkollhomx esperjenza jew ma jafux sew l-inħawi.
- tkun tolleranti għax kulhadd jiżbalja.
- tinjora lil kull min iġib ruħu ħażin fit-triq. L-indħil ikompli biss jagħmel is-sitwazzjoni aghar. Naqqas il-veloċità

jew waqqaf, ikkalma, u meta thossok ġejt f'tiegħek, kompli fuq triqtek.

- żomm lura jekk vettura toħroġ quddiemek minn ġo trejqa. Halliha tgħaddi. Tirreaġix billi ssuq qrib ħafna warajha.

L-attenzjoni tghin biex tbiegħed il-periklu mit-toroq.

188. Evita distrazzjonijiet ta':

- mużika b'volum għoli (dan jista' jaħbi hsejjes ohra).
- tipprova taqra mapep.
- iddaħħal xi *cassette* jew *CD* jew iddawwar ir-radju.
- targumenta mal-passiġġieri li jkollok miegħek jew ohrajn fit-triq.
- tiekol u tixrob.

Mobile phones u teknoloġija fil-karozza

189. Hija r-responsabbiltà tiegħek li żżomm kontroll sew tal-vettura tiegħek il-ħin kollu. Qatt m'għandek tuża *mobile phone* ta' l-idejn jew *microphone* waqt li tkun issuq. Jekk tagħmel hekk ma toqgħodx attent għal dak li jkun ġej fit-triq. Ħafna aħjar jekk ma tużax it-telefon meta tkun qed issuq – l-ewwel sib post bla periklu u waqqaf. IKOLLOK tikkontrolla sew il-vettura tiegħek il-ħin kollu.

Fi traffiku għaddej bil-mod

190. Inti għandek:

- tnaqqas id-distanza bejnek u l-vettura quddiemek biex it-traffiku jibqa' għaddej.
- qatt m'għandek tibqa' dieħel qrib il-vettura ta' quddiemek li ma tkunx tista' twaqqaf bla periklu (ara t-2 regola taħt Parir Ġenerali).
- halli biżżejjed spazju biex tkun tista' timmanuvra jekk il-vettura ta' quddiemek tieqaf jew vettura ta' emergenza jkollha bżonn tgħaddi.
- m'għandekx tibdel il-mogħdija għal fuq ix-xellug biex taqla'.
- tħalli ftuħ għal jew minn toroq fil-ġnub, għax jekk tagħlaq dawn iżżid il-kongestjoni.

Sewqan f'inhawi mibnija

191. Toroq residenzjali dojoq.

Dejjem ghandek issuq bil-mod u b'attenzjoni speċjalment fejn ma jkunx hemm bankini jew *sidewalks* fejn jistgħu jkun hemm *pedestrians*, *cyclists* jew karozzi pparkjati. F'xi nhawi, jista' jkun hemm limitu ta' l-ogħla veloċità ta' 35 kph. Oqgħod attent għal:

- vetturi li jkunu ħerġin minn trejquet jew garaxxijiet.
- vetturi li qed jaqilgħu (speċjalment dawk mingħajr ma jagħmlu sinjali).
- *pedestrians* li jkunu jużaw il-karreġgata.

Bdil tad-direzzjoni

192. Is-sinjali jiġbdu l-attenzjoni ta' oħrajn li jużaw it-triq, inklużi l-*pedestrians*, għal dak li tkun bi hsiebek tagħmel.

Timblukkax id-dhul għal skontri

193. Inti ghandek:

- tagħmel sinjali ċari minn hafna qabel, wara li tara li ma jkunx hażin li tagħti s-sinjal dak il-hin.
- agħti s-sinjal qabel ma tbiddel it-triq jew id-direzzjoni, sew għal-lemin kif ukoll għax-xellug, qabel ma twaqqaf jew taqla' l quddiem.
- dejjem iċċekkja li titfi l-*indicator* wara li tużah.
- kun żgur li s-sinjali tiegħek ma jhawdux lill-oħrajn. Jekk, per eżempju, trid tiegħek wara li tghaddi skontru, tagħmilx sinjal qabel ma taqbz. Jekk tagħmel sinjal qabel tista' tagħti l-impressjoni li bi hsiebek tidhol fih. Id-dwal tiegħek tal-brejkijiet juru lit-traffiku warajk li qiegħed tnaqqas il-veloċità.

- uża idejġ biex tagħti sinjal u tagħmel enfasi jekk meħtieġ. Ftakar li kif tagħmel is-sinjal xorta m'għandekx prijorità.

194. Ukoll:

- oqghod attent għas-sinjali li qed jagħmel haddieħor fit-triq u dur biss meta tkun ċert li m'hemmx periklu.

- ftakar li sinjal minn *indicator* ta' vettura oħra seta' thalla jixgħel.

195. IKOLLOK tobdi s-sinjali mogħtija minn ufficjali tal-pulizija, *traffic wardens* u sinjali użati minn *school crossing patrols*.

196. Qabel ma tibdel id-direzzjoni, naqqas il-velocità u għasses sewwa fuq it-traffiku ta' warajk billi thares minn ġol-mera tiegħek.

197. Qabel ma tibdel id-direzzjoni għan-naħa tax-xellug, żomm kemm tista' mat-tarf tal-bankina tax-xellug qabel ma ddur. Jekk tixtieq iddur lejn il-lemin, dawwar il-vettura kemm jista' jkun bi prudenza, għal nofs it-triq, iżda mingħajr ma tidhol fin-nofs l-ieħor tat-triq. Tiġbidx lejn il-lemin qabel ma ddawwar lejn ix-xellug, jew viċe-versa.

198. Fit-toroq li jkollhom aktar minn mogħdija waħda fuq kull naħa, tmurx f'daqqa lejn il-lemin jekk tkun fuq il-mogħdija tan-naħa tax-xellug, l-anqas f'daqqa lejn ix-xellug jekk tkun qed issuq matul il-mogħdija tan-naħa tal-lemin.

199. Qabel tkun se tibdel id-direzzjoni, dejjem għandek tagħmel sinjal 'il fejn tkun trid iddawwar u għandek tkun żgur li ma hemm l-ebda periklu billi thares fil-mera tiegħek. Kun żgur illi l-*indicator* li juri 'l fejn tkun se ddur jagħti s-sinjal mixtieq u li titfih minnufih wara li ddur.

FTAKAR:

**UŻA L-MIRJA – AGħMEL SINJAL –
IMMANUVRA**

Sewqan b'lura

200. Qabel treġġa' lura, kun żgur li ma jkunx hemm xi tfal jew nies jew ostakli oħra warajk. Ftakar li meta ssuq b'lura u ddawwar, il-parti ta' quddiem tal-vettura tiegħek tesporġi 'l barra fit-triq.

l-occekkja sewwa madwarek qabel ma treġġa' lura

201. Issuqx lura minn triq fil-ġenb għal triq prinċipali.

202. Jekk ma tkunx tista' tara minn naħa ta' wara, fittex l-għajnuna meta tkun qed treġġa' lura.

203. Treġġax lura għal distanza akbar milli jkun assolutament meħtieġ.

204. Treġġax lura f'karreġġati b'ħafna mogħdijiet.

Għaqda ta' żewġ toroq

205. Uża aktar attenzjoni f'għaqda ta' żewġ toroq jew f'salib it-toroq. Hares għas-sinjali tat-traffiku, dawl għat-traffiku jew marki tal-karreġġata relattivi u obdihom. IEQAF fejn ikun hemm sinjali 'STOP'. Suq bil-mod u ċedi d-dritta fejn ikun hemm sinjali 'GIVE WAY'. Fejn ma jkunx hemm sinjali b'hal dawn, uża d-diskrezzjoni u l-prudenza.

206. Kmieni qabel iddur f'għaqda ta' żewġ toroq ara sewwa l-pożizzjoni u l-moviment tat-traffiku li jkun ġej warajk. Uri b'sinjal il-ħsieb tiegħek u, meta ma jkunx

perikoluż li tagħmel hekk, hu l-pożizzjoni xierqa. Stenna sakemm ikun hemm spazju xieraq bejnek u xi vetturi li jkunu ġejjin, qabel ma ddu dawra sħiħa lejn il-lemin.

207. Kif tkun qiegħed iddur f'għaqda ta' żewġ toroq, ħares lejn il-lemin, imbagħad lejn ix-xellug u lejn il-lemin mill-ġdid. Issuqx qabel tkun żgur li ma hemmx periklu biex tagħmel dan. Toqghodx fuq is-sinjali mogħtija minn persuni mhux awtorizzati.

208. F'għaqda ta' żewġ toroq ikkontrollata mill-pulizija, ara li l-uffiċjal tal-pulizija li jkun jikkontrolla t-traffiku jkun fehem sewwa s-sinjal tiegħek għal liema naħa tkun trid tmur. Tidholx fuq in-naħa tax-xellug meta t-traffiku 'l quddiem ikun miżmum jekk ma tirċevix is-sinjal biex tagħmel dan.

Qis it-tul tal-vettura tiegħek u tostakolax traffiku

209. Meta tkun qed taqsam karreġġata doppja, qis kull karreġġata bħala separata, u jekk ikun meħtieġ stenna fir-riserva ċentrali, jekk ikun hemm.

210. Meta tkun tistenna għal traffiku ieħor f'għaqda ta' żewġ toroq, hu pożizzjoni fejn il-vettura tiegħek ma timblukkax fillieri oħra tat-traffiku u, jekk ikun hemm linji fejn tistenna, ieqaf f'dawk il-linji.

211. Meta t-traffiku jkun miżmum, QATT ‘taqbeż il-queue’ billi tidhol f’mogħdija oħra jew billi taqla’ vetturi li jkunu jistennew quddiemek.

Ippostja l-vettura tiegħek sewwa u evita li tostakola t-traffiku

Id-Dritta tat-Triq

212. Jekk ma jkunx muri xort’ oħra, it-traffiku fit-triq prinċipali għandu d-dritta fuq it-traffiku li jkun qed jaqşam, li jkun dieħel, jew li jkun se jhalli t-triq prinċipali.

213. F’salib it-toroq jew għaqda ta’ triq prinċipali ma’ triq sekondarja, it-traffiku fit-triq sekondarja għandu jagħti d-dritta lit-traffiku li jkun għaddej fi, jew li jkun hiereġ minn, it-triq prinċipali.

Meta ddur mil-lemin għal-lemin

Meta ddur mix-xellug għax-xellug

214. F’salib it-toroq jew għaqda ta’ toroq li għandhom l-istess importanza għat-traffiku, meta l-vetturi jaslu f’salib it-toroq jew fil-post ta’ fejn jiltaqgħu t-toroq fl-istess waqt, għandha tingħata precedenza lill-vetturi fuq in-naħa tal-lemin, jekk ma jkunx hemm tabelli li jindikaw xort’ oħra. Iżda, fejn it-toroq jiltaqgħu flimkien

f'ghamla T, it-traffiku li jkun fit-triq id-dritta jkollu precedenza fuq it-traffiku tat-triq l-ohra.

215. Qatt ma ghandek tagħmel xi manuvra li tista' ġġiegħel traffiku ieħor jimxi bil-mod jew jieqaf f'daqqa, lanqas jekk tuża s-sinjali.

Parir Ġenerali

216. MA TISTAX:

- Issuq bl-addoċċ
- Issuq mingħajr ma toqgħod attent
- Issuq bla ma taħseb f'haddieħor li jkun qed juża t-triq.

217. Issuqx fuq jew minn bankina jew *sidewalk* ħlief biex tidhol bi dritt legali fi proprjetà.

218. Mill-ewwel agħti d-dritta lill-*fire engines*, ambulanzi u vetturi tal-pulizija jew ta' emergenza meta tisma' jew tara s-sinjali bil-ħoss jew bid-dawl ta' vetturi bħal dawn li jkunu ġejjin fid-direzzjoni tiegħek; f'dan il-każ suq mal-ġenb tat-triq u, jekk hemm bżonn ieqaf għal kollox.

219. It-Tieni Regola

Irregola l-velocità tiegħek biex iżzomm f'distanza ta' żewġ sekondi 'l bogħod wara l-vettura quddiemek. Dan tista' tikalkulah billi tuża arblu jew xi marka oħra fissa bħala punt ta' referenza u biex tgħid mija u wieħed u mija u tnejn qabel mal-vettura tiegħek tasal sal-punt ta' referenza.

Uża punt fiss biex jgħinek tikkalkula distanza ta' żewġ sekondi

220. Irregola s-sewqan tiegħek għat-tip u l-kondizzjoni tat-triq li tkun fiha. B'mod partikolari:

- tqisx il-limitu ta' veloċità bħala mira. Hafna drabi perikoluż u mhux xieraq li ssuq sal-limitu ta' l-oġħla veloċità.
- ikkunsidra l-kundizzjonijiet tat-triq u tat-traffiku. Kun lest għal sitwazzjonijiet mhux mistennija jew diffiċli, per eżempju li t-triq tkun imblukkata wara kantuniera. Kun lest biex taggusta l-veloċità tiegħek bħala prekawzjoni.
- fejn hemm triq tagħqad ma' oħra, kun lest għal xi vettura hierġa.
- fi skontri u mogħdijiet fil-kampanja oqgħod attent għal xi trejqa mhux immarkata fejn hadd m'għandu d-dritta.
- meta żewġ vetturi li jkunu sejrin f'direzzjoni opposta jiltaqgħu f'parti dejqa ta' triq, kemm-il darba ma jkunx hemm sinjali li jindikaw mod ieħor, dak li jkun l-aktar qrib tal-parti l-wiesgħa tat-triq għandu jreġġa' lura biex iħalli l-vettura l-oħra tghaddi.
- meta żewġ vetturi sejrin f'direzzjoni kontra xulxin jiltaqgħu f'telgħa, kemm-il darba s-sinjali ma jurux mod ieħor, il-vettura li tkun tiela' għandha d-dritta fuq il-vettura li tkun niezla.

Roundabouts

221. Meta tkun qed toqrob lejn *roundabout*, oqgħod attent għal traffiku li jkun diġà magħha. Aħseb b'mod speċjali biex tara jekk ikunx hemm ċiklisti jew ċiklisti bil-mutur quddiemek jew ma' ġenbek. Agħti d-dritta lit-traffiku li jkun fuq il-lemin tiegħek kemm-il darba ma jkunx hemm sinjali fit-triq li jindikaw mod ieħor; però ibqa' miexi jekk it-triq tkun ħielsa. F'ċerti postijiet fejn jingħaqdu żewġ toroq jistgħu jeżistu aktar minn *roundabout* waħda. F'kull waħda, għandhom jiġu applikati r-regoli normali għar-*roundabouts*. Oqgħod attent b'mod partikolari għas-sinjali tal-karreġġata 'GIVE WAY'.

222. Fejn hemm żewġ mogħdijiet fid-daħla għar-*roundabout*, kemm-il darba ma jkunx hemm sinjali jew marki tal-karreġġata li jindikaw mod ieħor:

Meta tkun se ddu fuq ix-xellug:

Avviċina *r-roundabout* fil-mogħdija tax-xellug; żomm ma' din il-mogħdija fir-*roundabout*.

Meta tkun se tibqa' sejjer dritt:

Avviċina *r-roundabout* fil-mogħdija tax-xellug; żomm ma' din il-mogħdija fir-*roundabout*. Jekk is-sitwazzjoni gġiegħlek tagħmel mod ieħor (eż. jekk il-mogħdija tax-xellug tkun imblukkata), avviċina fil-mogħdija tal-lemin; żomm din il-mogħdija fuq ir-*roundabout*. Jekk l-istess *roundabout* tkun hielsa minn traffiku ieħor, aghżel l-iktar mogħdija konvenjenti biex tghaddi minn mar-*roundabout*.

Meta tkun se ddr fuq il-lemin:

Avviċina *r-roundabout* fil-mogħdija tal-lemin; żomm din il-mogħdija fir-*roundabout*.

223. Meta jkun hemm aktar minn żewġ mogħdijiet fiddaħla għar-*roundabout*, kemm-il darba ma jkunx hemm linji jew marki tal-karreġġata li jindikaw mod ieħor, uża l-aktar mogħdija konvenjenti meta tavviċina u tghaddi r-*roundabout*, li tkun adattata għall-mod ta' kif int tkun trid tohroġ.

224. Meta tkun qiegħed iddur ma' *roundabout*, oqgħod attent u aħseb f'vetturi oħra li jaqsmu minn quddiemek, speċjalment dawk li jkunu bi hsiebhom iħallu r-*roundabout* fl-ewwel hruġ li jkun imiss. Aħseb l-aktar fiċ-ċiklisti u ċ-ċiklisti bil-mutur.

Sinjali mar-Roundabouts

Sinjali fir-*roundabouts*

225. Meta tkun se ddr fuq ix-xellug:

Uża l-*indicator* li jindika dawra lejn ix-xellug hekk kif tibda tavviċina u tghaddi mar-*roundabout*.

Meta tkun se tibqa' sejjer dritt:

Uża l-*indicator* li jindika dawra lejn ix-xellug meta taqbeż il-hruġ li jiġi qabel dak li tkun se tieġu.

Meta tkun se ddr fuq il-lemin:

Uża l-*indicator* li jindika dawra lejn il-lemin hekk kif tibda tavviċina, u kompli b'dan is-sinjal sakemm taqbeż il-ftuħ li jiġi qabel dak li tkun se tieġu. Imbagħad aqleb l-*indicator* biex tindika dawra lejn ix-xellug.

226. Oqgħod attent għaċ-ċiklisti u dawk bil-*motorcycle* u hallilhom il-wisa'. Aħseb għall-vetturi twal, li jistgħu jieħdu rotta differenti, kemm meta tkun qiegħed tavviċinahom kif ukoll meta tkun qiegħed iddur ma' *roundabout*.

Mini-Roundabouts

227. Dawn għandek tavviċinahom l-istess mod bħal *roundabouts* normali. Il-vetturi kollha JKOLLHOM jgħaddu madwar il-marki ċentrali minn barra vetturi kbar li jista' jkun fiżikament impossibbli għalihom li jagħmlu dan.

228. Meta toqrob lejn żewġ *roundabouts* żgħar hdejn xulxin, ittrattahom b'mod separat u agħti d-dritta lit-traffiku mil-lemin.

Ittratta kull *roundabout* separatament

Hafna Roundabouts

229. F'xi għaqdiet kumplikati ta' toroq, jista' jkun hemm sensiela ta' *roundabouts* f'*intersection*. Ittratta kull *roundabout* żgħira separatament u segwi r-regoli normali.

230. Isserraħx rasek għax inti għandek id-dritta għat-triq jekk ikollok suspett li l-vettura l-oħra ma tkunx se ċċedi l-preċedenza. Għandek dejjem tieġu l-prekawzjonijiet meħtieġa biex tevita incidenti.

231. JEKK TKUN FID-DUBJU – AGHTI D-DRITTA TAT-TRIQ

Waqfien u Pparkjar

232. La għandek tipparkja u lanqas thalli l-vettura tiegħek wieqfa:-

- fejn mhux permess l-ipparkjar.
- f'distanza ta' inqas minn 5 metri minn ghaqda ta' toroq, kantuniera jew liwja.
- hdejn liwja jew quċcata ta' għolja.
- f'passaġġ għall-*pedestrians* jekk mhux awtorizzat.
- f'distanza ta' 4 metri jew inaqas minn post ta' qsim għall-*pedestrians* minn naħa li jkun ġej it-traffiku jew fuq il-marki taż-żigzag.
- f'mina jew taht pont.
- fi triq prinċipali jew fi triq li jkun fiha traffiku mgħaġġel, jekk dak l-ipparkjar jew waqfien jaffettwa l-mixi hieles tat-traffiku.
- faċcata jew kwazi faċcata ta' vettura oħra wieqfa, f'post ta' refuġju f'nofs it-triq, jew xkiel iehor.
- ma' ġenb vettura wieqfa (ipparkjar doppju).
- f'tul ta' 12-il metru minn kull naħa ta' kull *bus stop* jew *fare stage*.
- hdejn skola jew sptar jew dħul għat-tobba jew fejn tista' tghatti sinjal tat-traffiku.
- fuq in-naħa hażina ta' triq mhux imdawla sewwa bil-lejl.
- bil-fanali l-kbar ta' quddiem mixgħulin bil-lejl.
- f'tali pożizzjoni li tfixkel vetturi oħra pparkjati.
- fuq *traffic islands* delineati b'linji djaġonali.
- f'tali pożizzjoni li timblokka d-dħul jew hruġ minn garaxx.

233. *Trailers* u l-vetturi kollha b'tagħbija li tisporgi 'l barra **m'għandhomx jithallew** fit-triq bil-lejl.

234. **Ma tistax** tipparkja fi spazji riservati għal xi hadd speċifiku, bħal dawk li għandhom il-*Blue Badge* jew residenti, kemm-il darba ma jkollokx dritt li tagħmel dan.

Idhol f' *Box Junction* biss meta m'hemmx traffiku

235. Tippiarkjaj parti tal- jew il-vettura kollha fuq il-bankina kemm-il darba ma jkunx hemm sinjali li jippermettu dan. L-ipparkjar fuq il-bankini jista' jostakola u johloq inkonvenjent għall-*pedestrians*, nies u *prams* jew *pushchairs* jew *wheelchairs* u dawk neqsin mid-dawl.

Żoni ta' Pparkjar Ikkontrollat

236. Is-sinjali ta' dħul f'żona jindikaw il-hinijiet meta r-restrizzjonijiet biex tistenna fiż-żona jkunu fis-sehħ.

Vetturi tat-tagħbija

237. Vetturi li jieħdu tagħbija ta' piż massimu ta' madwar 7.5 tonnelli (inkluż kull *trailer*) **m'għandhomx jithallew ipparkjati** fit-tarf, fuq bankina jew fuqkull art oħra li tinsab bejn il-karregġati, mingħajr il-permess tal-pulizija. L-unika eċċezzjoni hija meta l-ipparkjar huwa essenzjali għat-tagħbija jew ħatt, f'liema każ il-vettura **m'għandhiex** tithalla mingħajr għassa.

Tagħbija u ħatt

238. Tgħabbix jew tħott fejn hemm marki sofor fit-triq jew sinjali wieqfa li juru *No Parking* u li juru li jkunu qed isehħu xi restrizzjonijiet.

239. Għandek tipparkja matul il-bankina, kemm-il darba ma jkunx hemm daħliet għall-ipparkjar immarkati b'linji li jindikaw xorta oħra. Il-muturi iżda, għandhom jiġu pparkjati mhux anqas minn 45 grad minn mal-bankina.

Ipparkjar fi Tlajja'

240. Jekk tipparkja f'telgħa inti għandek:

- tipparkja qrib il-bankina u ttella' l-*hand-brake*.
- aghżel ingranagġ għal quddiem u dawwar ir-rota ta' l-*steering* 'l hinn mill-bankina meta tħares għat-telgħa.
- aghżel ingranagġ bir-rivers u dawwar ir-rota ta' l-*steering* lejn il-bankina meta tkun tħares għan-niżla.
- itfa' l-*lever* fuq *park* jekk il-karozza tiegħek għandha *gearbox* awtomatika.

Proċeduri meta jwaqqfuk il-Pulizija

241. Jekk il-pulizija jridu jwaqqfu l-vettura tiegħek huma, fejn possibbli, jiġbdulek l-attenzjoni billi:-

- iteptpu dwal blu jew il-fanali l-kbar jew idoqqu s-sirena jew ħorn.
- jordnawlek biex issuq mal-ġenb billi juruk u/jew jużaw l-*indicator* tax-xellug.

242. Inti JKOLLOK imbagħad issuq mal-ġenb u twaqqaf hekk kif ma jkunx hemm periklu li tagħmel dan. Imbagħad itfi l-magna tiegħek.

Proċeduri normali biex tieqaf

243. Qabel ma tieqaf, aghmel sinjal biex turi li bi ħsiebek tagħmel dan fil-hin u meta tersaq mal-ġenb, ersaq qrib kemm jista' jkun lejn il-bankina jew ġenb tat-triq. Kun żgur li l-magna tkun mitfija, il-*hand brake* imtella' sewwa u l-*gear* ikun f'wieħed baxx jew fuq ir-rivers qabel ma titlaq mill-karozza (itfa' l-*lever* fuq *park* jekk il-karozza tiegħek għandha *gearbox* awtomatika). F'niżla, ikser ir-roti ta' quddiem lejn il-bankina.

Iċċekkja madwarek qabel tiftaħ il-bieba

244. F' *disc zones*, waħħal id-*disc* u urih f' post prominenti fuq id-*dashboard*.

Bil-lejl

245. Bil-lejl dejjem suq bi *speed* adattat għat-tul li jwassal id-dawl tiegħek sabiex tkun tista' tieqaf fil-ħin jekk ikun hemm bżonn.

246. Bil-lejl, f'inhawi mibnija, uża l-fanali l-kbar ta' quddiem b'dawl baxxut.

247. F'toroq mhux imdawlin uża dejjem il-fanali l-kbar ta' quddiem. Meta tiltaqa' ma' vetturi oħra u ċiklisti, baxxi l-fanali l-kbar ta' quddiem. Jekk tkun mgħammex bid-dawl, naqqas il-veloċità jew ieqaf. Ma tistax twaħħal dwal oħra, *spot lights* jistgħu jaħdmu biss meta jinxtegħel id-dawl il-kbir. Id-dwal tar-rivers jistgħu jaħdmu biss meta jintgħażel dan il-*gear* jew dawl separat fuq id-*dashboard* juri meta d-dwal tar-rivers ikunu mixgħula.

248. Baxxi l-fanali l-kbar meta tkun qed issuq wara vettura oħra.

249. Kun żgur li permezz tad-dawl tal-vettura tiegħek, tkun tista' tara, u haddiehor jarak. Bi nhar, kull meta l-vizibilità tkun batuta, ixgħel id-dawl, u fiċ-ċpar uża d-dwal apposta jekk għandek u/jew il-fanali l-kbar ta' quddiem baxxi. Fiċ-ċpar, dwal qawwija jnaqqsu l-vizibilità.

250. Qatt m'għandek tuża l-*hazard lights* meta l-vettura tkun għaddejja sakemm ma jkunx hemm veru bżonn li tagħmel hekk.

251. Il-vetturi kollha għandu jkollhom *stop lights*, mera biex tara wara u *indicators* għad-direzzjoni. L-*indicators* għad-direzzjoni għandhom ikunu mwaħħlin b'mod li jkunu jidhru minn quddiem u minn wara. Il-vetturi, minbarra l-*motor cycles*, għandu jkollhom il-*wipers* mal-*windscreen*. Meta jitwaħħlu għandhom jinżammu fi stat tajjeb li jaħdmu.

252. *Reflectors* ħomor għandhom iħarsu biss lura. Il-fanali l-kbar jistgħu jkunu bojod jew sofor. Il-bozoz tal-

għnub juru dawl abjad minn quddiem (jew isfar jekk ikun magħqud ma' fanal kbir isfar). Bozza fuq wara titfa' dawl aħmar għal wara.

253. Kun żgur li d-dwal tiegħek ikunu mixgħulin matul il-hin li jinxtegħlu d-dwal tat-toroq, *i.e.* bejn inżul u tlugh ix-xemx. Ara li kemm id-dwal ta' quddiem kif ukoll dawk ta' wara u dwal tan-numru tar-registrazzjoni jkunu mixgħulin bil-lejl.

254. Oqgħod attent għall-fanali ta' twissija jew *reflecting triangles* homor li jitqiegħdu fit-triq; it-triq tista' tkun ingumbrata jew jista' jkun għara xi incident tat-traffiku.

255. Jekk sewwieq ieħor jixgħellek il-fanali l-kbar qatt m'għandek tassumi li dak hu sinjal biex titlaq. Uża l-gudizzju tiegħek u suq b'kawtela.

256. Meta tkun qed tavvicina għaqda ta' żewġ toroq jew meta tkun se taqla' vettura oħra matul il-hin li tixgħel id-dawl, ixgħel u itfi d-dawl biex turi li riesaq jew immanuvra - bħal iddoqq il-horn. Dan jgħarraf lill-oħrajn fit-triq li hemm int.

257. Jekk vettura riesqa lejך mid-direzzjoni opposta jkollha l-fanali l-kbar ta' quddiem mhux baxxi, tista' tiġbed l-attenzjoni tas-sewwieq tagħha billi tteptep id-dawl għal mument, iżda żżomx il-fanali l-kbar ta' quddiem mixgħulin bi tpattija.

Mini

258. Meta tkun għaddej minn mini f'Malta huwa obligatorju li:

- tuża d-dwal.
- tobdi l-limitu ta' velocità indikat.
- toqgħod fil-mogħdija tul il-mina kollha.

Użu ta' Hornijiet

259. Il-hornijiet iġieghlu lil haddieħor jinduna bil-preżenza tiegħek jew li tkun riesaq lejך, iżda dawn ma jagħtuk l-ebda dritt speċjali. Uża l-horn mill-inqas u meta jkun hemm bżonn.

260. F'inhawi mibnijin u speċjalment bil-lejl, il-hornijiet għandhom jintużaw biss f'emergenza.

261. Il-hornijiet għandhom ikunu effettivi minghajr ma jdejqu lil haddiehor. Il-volum tar-radrijiet jew *stereos* tal-karozzi għandu jinżamm baxx b'mod li ma jkunx ta' inkonvenjent għal haddiehor u b'mod li ma jhallix lis-sewwieq jisma' jew isuq sew.

Xogħlijiet fit-Toroq

262. Meta jkun hemm is-sinjali "Road Works Ahead", ikun hemm bżonn li toqghod aktar attent u stenna li tara aktar sinjali li jagħtuk struzzjonijiet aktar speċifiċi.

- M'għandek taqbeż l-ebda limitu temporanju ta' l-ogħla velocità.
- Uża l-mirja u idhol fil-mogħdija t-tajba għall-vettura tiegħek mal-ewwel u kif juruk is-sinjali.
- Toqghodx tibdel il-mogħdijiet biex taqla' l-*queue* tat-traffiku.
- Tidholx f'naħa li tkun immarkata bi *traffic cones*.
- Oqghod attent għat-traffiku li jkun diehel jew hiereg minn naħa ta' fejn qed isir ix-xogħol, imma tkunx distratt bix-xogħol li jkun qed isir hemm.
- Żomm f'moħħok li t-triq aktar 'il quddiem tista' tkun ostakolata bix-xogħlijiet jew bi traffiku miexi bil-mod jew wieqaf.

Regoli addizzjonali għal toroq fejn jistgħu jgerru

263. Oqghod attent speċjalment f'toroq arterjali u karreggati ohra fuq żewġ naħat fejn isuqu *high speed*.

- Mogħdija waħda jew aktar jistgħu jkunu magħluqin għat-traffiku u tista' tkun tehtieg tnaqqas il-veloċità.
- Vetturi tax-xogħlijiet li jsuqu bil-mod jew weqfin b'sinjali ta' '*Keep Left*' jew '*Keep Right*' fuq wara kultant jintużaw biex jagħlqu mogħdijiet għat-tiswija.
- Iċċekkja l-mirja, naqqas mill-veloċità u ibdel il-mogħdijiet jekk hemm bżonn.
- Żomm distanza biżżejjed mill-vettura ta' quddiemek.

Sistema *Contraflow*

264. Dan ifisser li tkun qed issuq f'mogħdija idjeq min-normal u minghajr barriera permanenti bejnek u t-

traffiku li jkun ġej. Il-*hard shoulder* tista' tintuża għattraffiku, iżda oqgħod attent li jista' jkun hemm karozzi bil-ħsara weqfin aktar 'il quddiem. Żomm ċertu distanza mill-vettura ta' quddiemek u oqgħod għal kull limitu temporanju ta' veloċità.

Tharis għas-Saħħa tal-Pedestrians

265. Meta tavviċina POST TA' QSIM GHALL-PEDESTRIANS kun dejjem lest biex tnaqqas il-veloċità jew tieqaf sabiex tagħti d-dritta lill-*pedestrians*; dejjem aghthom id-dritta fuq dawn il-postijiet. Aghmel sinjal lix-xufiera l-oħra dwar il-ħsieb tiegħek li tnaqqas il-veloċità jew li tieqaf. Aħseb aktar kmieni biex tieqaf meta t-triq tkun imxarrba jew għan-niżla.

266. TAQBĪẖX vettura li tkun waqfet jew naqqset il-veloċità f'POST TA' QSIM GHALL-PEDESTRIANS.

267. F'postijiet ta' qsim għall-*pedestrians* ikkontrollati minn sinjali tad-dawl jew mill-pulizija, aghthom id-dritta lil kwalunkwe *pedestrian* li jkun għadu qed jaqsam meta jingħata s-sinjal biex issuq.

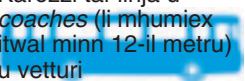
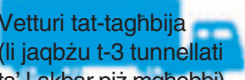
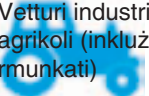
268. Oqgħod attent għal xi *pedestrian* li jiffaċċa minnufih minn wara vetturi weqfin jew xkiel iehor. Oqgħod aktar attent dwar dan hdejn skejjel u *bus stops*.

269. Meta ddu f'għaqda ta' toroq aghthom id-dritta lill-*pedestrians* li jkunu qed jaqsmu. F'toroq fil-kampanja oqgħod attent għall-*pedestrians* u aghthom hafna wisa' speċjalment f'liwġiet fuq in-naħa tax-xellug.

270. Hafna mill-*pedestrians* li jisfghu maqtula jew korruti serjament ikunu jew ta' taht il-ħmistax-il sena jew 'il fuq minn sittin sena. Tfal żgħar u nies anzjani jistgħu ma jikkalkolawx tajjeb hafna l-veloċità, u għalhekk, tista' ssibhom fit-triq meta ma tkunx tistennihom. Oqgħod attent għal nies għomja li jista' jkollhom bsaten bojod (bojod b'żewġ faxxi ħomor jirriflettu, jużawhom nies torox/ u għomja), jew ikunu ggwidati minn klieb, u għal nies b'diżabilità jew neqsin mis-saħħa. Ftakar li persuni neqsin mis-smiġh jistgħu ma jisimghux il-vettura riesqa.

271. Oghod aktar attent hdejn postijiet fejn ikunu jilaghbu t-tfal, minhabba li dawn, aljenati fil-logħob, jistghu jaqsmu t-triq f'daqqa (per eżempju, biex jiġru wara ballun)

272. Limitu ta' Veloċità

Tip ta' vetturi	Inħawi mibnija Kemil darba ma jkunx indikat mod ieħor Km/h	Bnadi oħra Kemil darba ma jkunx indikat mod ieħor Km/h
 Karożzi u <i>motorcycles</i>	50	80
 Karożzi tal-linja u <i>coaches</i> (li mhumiex itwal minn 12-il metru) u vetturi kummerċjali żgħar sa 3 tunnelli	40	60
 Vetturi tat-tagħbija (li jaqbzu t-3 tunnelli ta' l-akbar piż mgħobbi)	30	40
 Vetturi industrijali u agrikoli (inklużi vetturi rmunkati)	20	30

273. Dawn huma veloċitajiet massimi, iżda jistghu jinholqu diversi sitwazzjonijiet fejn il-prudenza titlob veloċitajiet inqas minhabba l-kwalità tat-triq, il-kundizzjonijiet tat-temp, il-kwantità ta' traffiku, il-preżenza ta' *pedestrians* u perikli oħra.

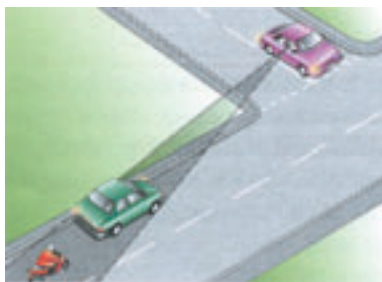
274. Sewqan b'veloċità għolja għat-traffiku u l-kundizzjonijiet tat-triq jista' jkun perikoluż. Dejjem għandek tnaqqas il-veloċità meta:

- l-għamla u l-kundizzjoni tat-triq jipprezentaw periklu, bħal liwġiet.
- sewqan fit-triq fejn hemm *pedestrians* u ċiklisti, partikolarment it-tfal u ċiklisti bil-mutur.
- sewqan bil-lejl għax aktar diffiċli li tara oħrajn li qed jużaw it-triq.

275. Kwalunkwe wahda mill-velocitajiet ta' hawn fuq tista' tiġi mnaqqsa b'sinjali xierqa tat-traffiku. Ambulanzi, *fire-engines*, vetturi tal-pulizija u vetturi oħra ta' emergenza bis-sirena jew dawl iteptep jew sinjali oħra xierqa huma eżenti mil-limiti ta' velocità murija hawn fuq.

276. Jekk ma jkunx hemm raġunijiet suffiċjenti għall-kuntrarju, issuq b'velocità anqas minn dik normalment uzata mit-traffiku li jkun għaddej f'dak il-post u hin partikulari.

277. Iżżomx *queue* twil ta' traffiku. Jekk qed issuq vettura kbira jew li timxi bil-mod u t-triq hija dejqa jew isserrep, jew hemm hafna traffiku ġej lej, int **GHANDEK** tieqaf fejn tista' bla periklu biex vetturi oħra jistgħu jaqbzuk.

Oqgħod attent għal öiklisti bil-mutur fejn triq taqgħad ma' oħra

Distanzi biex tieqaf

278. Qatt m'għandek issuq b'öerta velocità hekk li ma jkollokx hin biżżejjed biex twaqqaf sa tul id-distanza hielsa li tista' tara quddiemek. Ftakar li l-vizibilità tiegħek tonqos fil-kantunieri u fuq il-quöcöata ta' għoljiet u li d-distanza li fiha tieqaf hija itwal għan-niöla jew meta t-triq tkun imxarba jew tiöloq.

279. Inti għandek:

- thalli spazju biżżejjed bejnek u l-vettura ta' quddiemek halli tkun tista' tieqaf bla periklu jekk tnaqqas mill-velocità jew twaqqaf. Ir-regola ta' sigurtà hija li qatt m'għandek tavvicina eqreb minn distanza ġenerali biex tieqaf (Ara Distanza biex Tieqaf – Skema fuq paġna 67).
- halli ta' l-anqas distanza ta' öewġ sekondi bejnek u bejn il-vettura ta' quddiemek f'toroq fejn it-traffiku jgħaddi

jgjerri. Id-distanza għandha tkun ta' l-anqas irduppjata fuq toroq imxarrba u miżjuda aktar f'toroq bit-tajn.

- ftakar, vetturi kbar u *motorcycles* jehtieġu distanza akbar biex jieqfu.

280. Ikollok bżonn ċertu ħin biex tirreaġixxi f'emergenza. Ir-reazzjonijiet tiegħek ikunu aktar bil-mod jekk tkun għajjen, bin-nghas, mghammex bidawl jew jekk il-fakultajiet tiegħek ikunu b'xi mod affettwati. Jekk tħoss xi sinjal ta' għajja, suq aktar bil-mod u rdoppja l-attenzjoni tiegħek, u jekk ikun meħtieġ, ieqaf fl-ewwel post adattat sakemm tkun mistrieħ.

281. Vetturi bil-mutur ma jistgħux jieqfu f'daqqa			
K m h	Distanza biex taħseb (metri)	Distanza biex tieqaf (metri)	Distanza ġenerali biex tieqaf (metri)
32	6	6	12
50	9	14	23
64	12	24	36
80	15	38	53
94	18	55	73
110	21	75	96

282. Id-distanzi murija hawn fuq japplikaw biss fi triq xotta, karozza tajba bi brejkijiet u *tyres* tajbin u sewwieq attent biex jieqaf sewwa fid-distanza murija.

Ara Pagna 69 għall-iqsar distanza biex tieqaf

Ftakar li dawn huma l-iqsar distanzi biex tieqaf. Id-distanzi biex tieqaf jikbru ħafna aktar f'toroq imxarrba jew jiżolqu, brejkijiet u *tyres* debboli, u sewwieq għajjen.

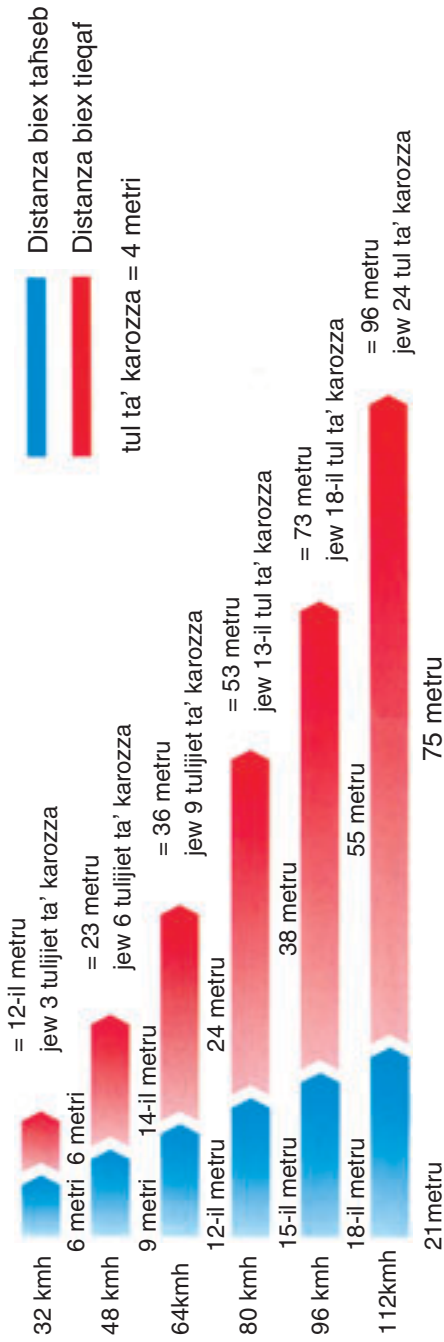
Meta tiskiddja l-karozza

293. Karozza tiskiddja meta s-sewwieq jibbrejkja jew jaċcellera f'daqqa jew jaħsad l-*steering* jew ikun qed isuq b'veloċità għolja għal kundizzjonijiet tat-triq. Jekk il-vettura tiskiddja, itlaq il-brejk jew il-gass bil-mod u dawwar l-*steering* fl-istess direzzjoni li fiha tkun qed tiskiddja l-vettura.

Ir-roti ta' wara tal- Ir-roti ta' wara tal-
vettura jiskiddjaw vettura jiskiddjaw
fuq il-lemin fuq x-xellug

Distanzi biex Tieqaf

APPENDIĊI I

Lista ta' Ligijiet u Regolamenti li jittrattaw dwar traffiku ta' vetturi u ta' *pedestrians*

- Kodiċi tal-Ligijiet tal-Pulizija Parti III (Kap. 10).
- Ordinanza dwar ir-Regolamenti tat-Traffiku (Kap. 65).
- Ordinanza dwar l-Assigurazzjoni ta' Vetturi bil-Mutur għal Riskji ta' Terzi Persuni (Kap. 104).
- Regolamenti ta' l-1994 dwar il-Vetturi bil-Mutur.
- Regolamenti ta' l-1969 dwar sinjali tat-Traffiku u Marki tal-Karreġġati.
- Regolamenti ta' l-1979 dwar *Tractors* bil-Mutur.
- Regolamenti ta' l-1998 dwar *Roadworthiness* ta' Vetturi bil-Mutur.

Hafna minn dawn ir-Regolamenti kellhom emendi u żidiet magħhom.

APPENDIĊI II

SINJALI AT-TRAFFIKU AD-DAWL U BL-IDEJN

Dawn is-sinjali għandhom jingħataw mill-*motor cyclists*, dawk bil-bicycles u dawk inkarigati minn vetturi miġbudin mill-annimali. Jistgħu jingħataw minn sewwieqa ta' vetturi oħra, iżda fil-każ ta' l-aħħar mhumiex obbligatori sakemm is-sinjali bid-dawl ma jkunux temporanjament bil-ħsara.

SINJALI GHAL HADDIEHOR LI JUŻA T-TRIQ

Sinjali ta' direzzjoni *indicator*

"Fi hsiebni NOHROĠ u NDUR fuq il-LEMIN tiegħi"

"Fi hsiebni NOHROĠ u NDUR jew NIEQAF fuq ix-XELLUG tiegħi"

Sinjali bid-dawl tal-brejkijiet

Sinjali bid-dawl li se treġġa lura

"Qed naghfas il-brejk"

"Fi hsiebni nreġġa lura"

Sinjali bl-idejn

"Fi hsiebni NSUQ u NDUR fuq ix-XELLUG tiegħi"

"Fi hsiebni NOHROĠ u NDUR fuq il-LEMIN tiegħi"

"Fi hsiebni LI NNAQQAS FIL-MIXI jew NIEQAF"

Dan is-sinjali għandu jintuża wkoll meta tkun qed tnaqqas fil-mixi jew se twaqqaf quddiem *pedestrian crossing*

**SINJALI LILL-UFFIĊJALI TAL-PULIZIJA LI JKUNU QED
JIKKONTROLLAW IT-TRAFFIKU**

“Jien irrid nbqa’ sejjer
DRITT ‘L QUDDIEM”

“Jien irrid
INDUR GHAX-XELLUG”

“Jien irrid INDUR
GHAL-LEMIN”

Is-sinjali ta’ l-idejn ghad-dawrien ghax-xellug u ghal-lemin jistghu jinghataw jekk l-indikatur mekkaniku jew tat-teptip ikun dak-il-hin bil-ħsara.

**SINJALI TAL-PULIZIJA
leqaf**

Vetturi resqin
minn quddiem

Vetturi resqin minn quddiem
kif ukoll minn wara

Vetturi resqin
minn wara

Kompli Sejjer

Mill-ġenb

Minn quddiem

Minn wara

APPENDIĊI III

SINJALI GHAT-TRAFFIKU

F'Malta, is-sinjali tat-traffiku huma dawk internazzjonali bbażati fuq il-*United Nations Organization Protocol*.

Bażikamenti, il-kodiċi jikkonsisti fi tliet kategoriji ta' sinjali – Sinjal ta' Twissija, Sinjal Obbligatorju u Sinjal Informattiv. Kull kategorija għandha l-għamla, il-lewn u l-format karatteristiku tagħha, bil-messaġġ tas-sinjal spjegat tajjeb f'simbolu f'għamla ta' stampa. F'każijiet xierqa, il-messaġġ jista' jiġi miżjud, jew l-applikazzjoni tiegħu mfissra aħjar, permezz ta' kitba qasira fuq pjanċa żgħira mdendla mas-sinjal tat-traffiku.

Huma permessi varjazzjonijiet żgħar lokali, sakemm dawn ikunu jaqblu ma' l-ispirtu tal-kodiċi hawn fuq imsemmija, u xi wħud mis-sinjali tat-traffiku f'Malta għandhom infatti dawn il-varjazzjonijiet. Ġeneralment is-sinjali tat-traffiku għandhom żebgħa riflettorja, biex bil-lejl jidhru bid-dawl tal-fanali ta' quddiem.

Filwaqt li s-sinjali tat-Twissija u dawk Informattivi huma maħsuba biex jgħinu u jiggwidaw lil min isuq vettura bil-mutur, is-sinjali Obbligatorji jimponu obbligi definiti. Is-sinjali Obbligatorji jistgħu jkunu jew (a) Projbitorji, i.e. li jimpedixxu ċertu manuvrar, jew (b) Obbligatorji, i.e. li jimponu ċertu manuvrar. Il-projbizzjoni tista' tkun jew immedjata, f'liema każ tapplika għal punt partikulari jew kontinġenza, u l-applikazzjoni tagħha tispicċa immedjatament; jew kontinwa, meta l-applikazzjoni tagħha qiegħda sseħħ għal biċċa triq jew *area* u tibqa' sakemm titneħħa permezz ta' sinjal ieħor f'dan is-sens.

KONVENZJONI TA' VJENNA TA' L-1968

Kun żgur li tifhem u tobdli is-sinjali tat-traffiku u informazzjoni kif ukoll marki tat-toroq kollha.

SINJALI TA' TWISSIJA

Liwjiet perikolużi

Liwja
max-xellug

Liwja
mal-lemin

Liwja 'S'
mal-lemin

Liwja 'S'
max-xellug

Serje ta'
liwjiet

Salib it-Toroq ma' Toroq ta' l-Istess Importanza

Salib
it-Toroq

Toroq li jiltaqghu
f'ghamla ta' T

Triq fuq
ix-xellug

Triq fuq
il-lemin

Dawl ghat-
Traffiku aktar
'il quddiem

Salib it-Toroq ma' Toroq Prinċipali

Salib
it-Toroq

Toroq li jiltaqghu
f'ghamla ta' T

Roundabout

Aghti d-dritta
(f'toroq
prinċipali)

Aghti d-dritta
(bil-quddiem)

Salib it-Toroq ma' Toroq Sekondarji

Salib
it-Toroq

Triq fuq
ix-xellug

Triq fuq
il-lemin

Ghaqda ta'
toroq ma'
żewġ naħat
(xellug l-ewwel)

Ghaqda ta'
toroq ma'
żewġ naħat
(lemin l-ewwel)

Triq
tidjieq fuq
ix-xellug

Triq
tidjieq fuq
il-lemin

Triq tidjieq
fuq iż-żewġ
naħat

Perikli fit-Triq

Triq tidjieq

Niżla perikoluża

Telgha perikoluża

Triq tiżloq

Moll

Triq mhix imwittija

Parti aktar gholja fit-triq

Cable ta' l-elettriku

Traffiku fiż-żewġ direzzjonijiet aktar 'il quddiem

Mina

Periklu iehor

Devjazzjoni kbira tar-rotta fuq ix-xellug (jew fuq il-lemin jekk ix-*chevrons* huma bil-kontra)

Periklu fit-tarf tat-triq

Perikli għall-Hajja

Post ta' qsim għall-pedestrians (aktar 'il quddiem)

Tfal (skola)

Xoghlijiet fit-triq

Pedestrians fit-triq li ġeja

Anzjani

Ajruplani jittajru fil-baxx

Stalel

Rkib taż-żwiemel

Vetturi agrikoli

SINJALI REGULATORJI

Projbjitorji - Direzzjoni

Iddurx fuq ix-xellug

Iddurx fuq il-lemin

Iddurx lura

Ebda dhul minn din in-naha

Ebda dhul miż-żewġ naħat hliet għal access

Crossing patrol ta' l-Iskola

Projbitorji - Kategoriji Speċjali

Ebda rota

Ebda vettura bil-mutur

Ebda vettura kbira

Ebda vettura miġbuda minn bhima

Ebda pedestrian

Ebda mutur

Ebda vettura bil-mutur

Ebda Rkib taż-żwiemel

Limitu tal-wisa'

Limitu ta' l-gholi

Lmitu ta' tul

Limitu ta' piż

Piż fuq l-axle

Projbitorji - Ghemil

Limitu ta' veloċità

Tmiem ta' limitu ta' veloċità

Dhul f'żona ta' limitu

Tmiem ta' żona ta' limitu

Limitu ta' veloċità nazzjonali

Ma tistax taqbeż

Tmiem tal-projbizzjoni tal-qbiż

Ma tistax taqbeż b'vetturi kbar

Tmiem tal-projbizzjoni tal-qbiż b'vetturi kbar

It-triq taghlaq ghal vetturi (cul de sac)

It-triq taghlaq ghal vetturi fuq ix-xellug (cul de sac fuq ix-xellug)

Ma tistax iddoqq il-horn

Tmiem tal-projbizzjoni tad-daqq tal-horn

Ma tistax tistenna

Ma tistax tieqaf

Obbligatorji - Ghemil

Ieqaf

Agħti d-dritta lit-traffiku li jkun se jaqsam

Preċedenza fuq traffiku li jkun se jaqsam

Tmjem tal-preċedenza

Agħti d-dritta lit-traffiku li ġej mid-direzzjoni opposta

Preċedenza fuq traffiku li ġej mid-direzzjoni opposta

Limitu ta' veloċità minima

Tmjem tal-limitu ta' veloċità minima

Post ta' qsim għal pedestrians (sinjal ta' pożizzjoni)

Rotta biex tintuża mir-roti biss

Rotta maqsuma biex tintuża mir-roti u pedestrians

Karozzi tal-linja u roti biss

Passaġġ għal mixi

Bus stops

Stage tan-nol

Ebda waqfien f'kull hin

Ebda waqfien fil-hin indikat

Ebda waqfien hlief għal tagħbija u hatt

Ebda vetturi kbar hlief biex jingħata servizz (jew sidien li jogħoqdu) f'din it-triq

Ebda vetturi hlief għal tagħbija

Ebda dhul hlief għal tagħbija

Ebda dhul jew waqfien hlief għat-trasport ta' l-iskola

Obbligatorji - Direzzjoni

Imxi dritt 'il quddiem

Mur max-xellug

Mur mal-lemin

Dawwar max-xellug

Dawwar mal-lemin

Tista' tghaddi minn kull naħa

Żomm max-xellug

Żomm mal-lemin

Mur max-xellug jew mal-lemin

Mur dritt jew max-xellug

Mur dritt jew mal-lemin

Roundabout

Direzzjoni waħda

Plates

Bidu ta' projbizzjoni

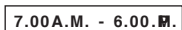
Tmiem ta' projbizzjoni

Tkompli l-projbizzjoni

Pjanċi li juru distanza

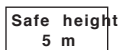
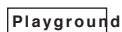
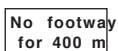
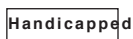
Pjanċa li turi hinijiet

Pjanċa li turi hin (perijodu)

Pjanċa b'nota spjegattiva

Eċċezzjoni għal access f'post u art hdejn it-tiq fejn m'hemmx rotta alternattiva

Sinjali li jwasslu messaġġ

Ġenerali

Bus lane li jmur kontra d-direzzjoni tat-traffiku

Post fejn isehhu l-incidenti

Bus lane fejn jtaqgħu żewġ toroq 'il quddiem

Żona ta' rmonk

Żona ta' kklampjar

Żona fejn jintużaw cameras biex jinfurzaw regolamenti tat-traffiku

Ixghel id-dawl

Itfi d-dawl

Meta tidhol għewwa mina

SINJALI INFORMATTIVI

Sinjali Uffiċjali

Post għal parkeġġ

Post għal parkeġġ fuq ix-xellug

Post għal parkeġġ fuq il-lemin

Għal dawk li għandhom sticker badge blu

Parkeġġ ristrett

Parkeġġ għal min għandu permess

Vetturi jistgħu jiġu pparkajati parzjalment fuq ix-xifer tal-bankina matul il-perijodu indikat

Vetturi jistgħu jiġu pparkajati parzjalment fuq ix-xifer tal-bankina

Tmien tal-post fejn vetturi jistgħu jiġu pparkajati fuq ix-xifer tal-bankina

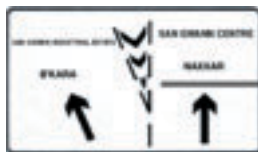
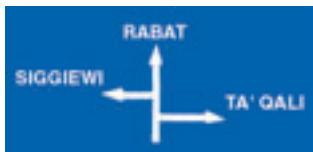

Sinjali ta' direzzjoni

Sinjali ta' Lokalità

Sinjali Uffiċjali Ohra

Sinjali ta' thejjija għad-direzzjoni

Sinjali Turistiċi

Sinjal ta' direzzjoni

Sinjal ta' Lokalità

MARKI TAL-KARREĠGATA

Linji Longitudinali

Linja bajda kontinwa
(linja tan-nofs)

Linja bajda miksura
(linja tal-karreġgata)

Linja bajda
doppja kontinwa

Limiti tal-Karreġgata
(linja bajda)

Linja kontinwa flimkien ma' linja miksura

(Tarf tal-Karreggata)

Ma tistax tiegaf

(Tarf tal-Karreggata)

Ma tistax tistenna

Linji Trasversali

Linja fejn tiegaf

Linja li turi fejn taghti d-dritta lit-traffiku li jkun ghaddej

It-tabella li turik li ghandek taghti d-dritta lit-traffiku li jkun ghaddej u l-marka tal-karreggata triangolari ma jigux uzati f'ghaqda ta' zewg toroq fejn il-volum tat-traffiku jkun relattivament baxx.

Linja li turi fejn taghti d-dritta

Box junction

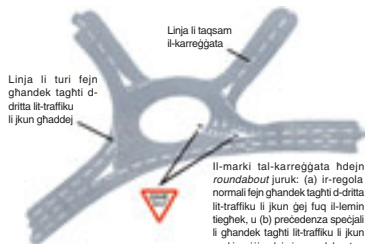

Post ta' qsim ghall-Pedestrians

Box junction. Fejn hemm ic-cans li t-traffiku jaghlaq ghaqda ta' zewg toroq, tista' tinzebagh kaxxa safra fuq it-triq. M'ghandekox tirtes din il-kaxxa jekk tinduna li se tiegaf fuqha, hlief meta trid iddur fuq il-lemin u ma tistax taghmel hekk minhabba t-traffiku li jkun ghaddej minn quddiemek jew vetturi ohra weqfin li qed jistennew biex iduru fuq il-lemin.

Post ta' qsim ghall-Pedestrians

Linja li turi fejn ghandek taghti d-dritta lit-traffiku li jkun ghaddej

Linja li taqsam il-karreggata

Il-marki tal-karreggata hdejn roundabout juruk: (a) ir-regola normali fejn ghandek taghti d-dritta lit-traffiku li jkun għej fuq il-lemin tieghek, u (b) precedenza speċjali li ghandek taghti lit-traffiku li jkun qed javvicina lejn ir-roundabout.

Road markings at roundabout

Ma tistax tistenna f'kull hin

Ma tistax tistenna fil-hinijiet li jidhru fis-sinjal

Stennija limitata ghal-hinijiet u tul muri

Marki bil-Kliem

Użat flimkien ma' tabella

Assoċjat ma' diversi perikli

Jista' jintuża ma' tabelli weqfin

Timblukkax dik il-parti tal-karreggata murija

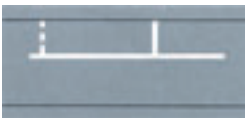

Indikazzjoni ta' moviment obligatorju (jintwerew turn left jew ahead only)

Ma tistax tieqaf jew tistenna – lanqas biex trikkeb jew tniżżel tfal jew passigġieri oħra

Marki Oħra

Dahliet fejn jidhlu l-karozzi tal-linja

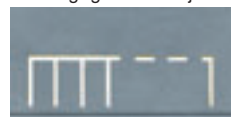
Linji ta' twissija ta' ostaklu

Vleġeġ ta' direzzjoni

Dahliet għall-ipparkjar (fejn tista' pparkja l-gewwa mil-linji)

APPENDIĊI IV

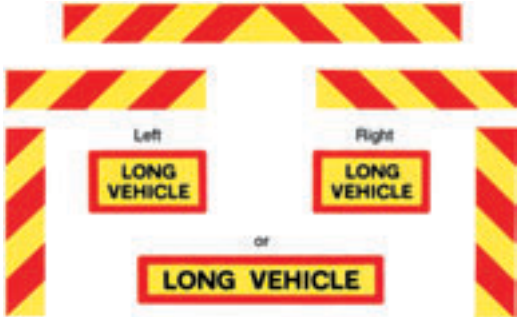
MARKI TAL-VETTURI

Marki ta' Wara ta' Vetturi Kbar li Jgħorru l-Merkanzija

Vetturi bil-mutur 'il fuq minn 7500 kilogramm piż gross massimu u *trailers* 'il fuq minn 3500 kilogramm piż gross massimu.

School bus
(murija fil-
hġieġa ta'
quddiem jew
ta' wara tal-
karozza tal-
linja jew
coach)

Il-marki vertikali għandhom jitwählku wkoll ma' skips li jkunu fit-toroq għal xogħol ta' kostruzzjoni, vetturi kummerċjali u oħrajn itwal minn 13-il metru (opzjonali fuq vetturi bejn 11 u 13-il metru)

Pjanċi li Javżaw Periklu

Ċerti vetturi li jgħorru merkanzija perikoluża għandhom juru pjanċi li javżaw periklu

Sustanza
tossika

Sustanza
ossidanti

Il-pjanċa li tidher hija għal likwidi li jgħorru n-nar. Sinjali ta' forma djamant li juru riskji oħrajn jinkludu:

Gass li ma jgħorru in-
nar mhux kompressat

Sustanza
radjuattiva

Sustanza li tiegħu
n-nar malajr

Sustanza
korrużiva

Marki li Juru Projezzjoni

Marka fil-ġenb

Marka fit-tarf

It-tnejn meħtieġa meta tagħbija jew tagħmir (eg *jib* ta' *crane*) toħroġ 'il quddiem jew lura b'żjed minn żewġ metri

KIF TUŻA DAWN IL-FORMOLI F'HABTIET 'FRONT-TO-REAR'

Kull sewwieq li jkun involut f'habta *front-to-rear* għandu jimla u jpartat kopja ta' din il-formola mas-sewwieq l-iehor. B'dan il-mod, kull sewwieq ikollu biżżejjed informazzjoni dwar l-identità tas-sewwieq l-iehor, l-assigurazzjoni u ċ-ċirkustanzi li fihom ikun ġara l-inċident. Jekk sewwieq ma jagħmilx dan, ikun qed jikser il-liġi.

Fil-gżejjer Maltin, f'kull inċident dejjem għandu jissejjaħ pulizija fuq il-post, minbarra fil-każ ta' habta *front-to-rear*. Pulizija għandu jissejjaħ fil-każ ta' midruba jew meta tkun involuta proprjetà tal-Gvern. Tista' tikkuntattja lill-pulizija fuq numru tat-telefon 224004-9 jew l-eqreb Għassa tal-Pulizija.

Fuq il-post ta' l-Inċident

1. Għalkemm kull sewwieq suppost li jkollu kopja ta' din il-formola fil-karozza tiegħu, Dikjarazzjoni tal-Fatti waħda għandha tintuża - mhux importanti liema waħda tkun mimlija. Meta l-inċident jinvolvi aktar minn żewġ vetturi, għandha tintuża formola oħra.

2. Id-Dikjarazzjoni tal-Fatti tagħmel kopja minnha nfisha. Preferibbilment għandha tinkiteb bil-bajro, u tintela l-parti safra jew hadra tad-Dikjarazzjoni tal-Fatti. Is-sewwieq l-iehor għandu jimla l-parti l-oħra bil-kulur dwar it-tieni vettura. Ovvjament iż-żewġ sewwieqa jkollhom bżonn jirreferu għaċ-ċertifikati ta' l-assigurazzjoni u l-liċenzi tas-sewqan tagħhom.

3. Hu d-dettalji kollha tax-xhieda qabel ma titlaq. Wieġeb għall-mistoqsija 5 fid-Dikjarazzjoni.

4. Meta tkun sodisfatt bl-eżattezza tad-dikjarazzjoni iffirmaha u għid lis-sewwieq l-iehor jiffirmahielek. (15) Żomm kopja għalik u l-oħra agħtiha lis-sewwieq l-iehor.

5. (a) Immarka (V) f'kull kaxxa apposta fuq in-naħa tiegħek (numri minn 1 sa 7) f'Taqsim 13 u iddikjara n-numru tal-kaxxi li mmarkajt.

(ċ) Pingi pjanta tal-post ta' l-Inċident (14) li turi l-informazzjoni indikata kollha.

6. Nagħtu parir li żżomm kamera fil-vettura tiegħek. B'dan il-mod, tkun tista' tiegħu r-ritratt tal-ħabta biex ikollok prova aħjar.

Meta tasal lura d-dar

(1) Kompli r-Rapport kollu ta' l-Inċident tal-Karozza fuq in-naħa tal-verżjoni tiegħek tal-Formola Dikjarazzjoni tal-Fatti. Dan huwa r-rapport li għandek tagħti lill-assiguraturi tiegħek, u jekk ikun hemm bżonn, il-kumpannija ta' l-assigurazzjoni tiegħek tgħinek timla dan ir-rapport.

(2) Minnufih għarraf lill-assigurazzjoni tiegħek fuq l-inċident u aghthiha din il-formola li tinkludi (i) Dikjarazzjoni tal-Fatti u (ii) Rapport ta' l-Inċident tal-Vettura.

Dikjarazzjoni dwar Incident tat-Traffiku: Front-to-Rear

Din id-dikjarazzjoni ma tipprez annuncjazzjoni ta' responsabbiltà, sika Minnoffewer tagħt idur il-persuni involuti u l-fatti salura il-claim flura jura jgħi mghalbel malgħ
TIND TIGI IFFORMATA M2-ZEWG SARWEGIA

1. data ta' l-incident	2. post ta' l-incident	3. korra xi hadd (jekk/hall) NA ☐ LE ☐
4. Naasat materjali: appart l-vevura A jew B. Naasat l-vevura A jew B. Naasat l-vevura oħra? NA ☐ LE ☐		
5. xfienda: sempli, indurjal u numri tal-vevura (indika min ma xfienda kemm passagjer li-vevura A jew B)		

VETTURA A	13. Cirkoalanz	VETTURA B
6. vettura Reg No. _____ Charnalija _____	Aghmal orqja (w) Thull kaxxa rettangolari baxx Nappaga l-għarfa ta' l-incident (14) ☐ 1. Naasat mal-parti ta' waqa tal-vevura l-oħra ☐ 2. waq li korr mal-id nappaga oħra ☐ 3. waq li korr mal-id nappaga lura ☐ 4. waq li korr mal-id lura oħra ☐ 5. waq li korr qad nappaga min lura għall-oħra ☐ 6. waq li korr qad nappaga vettura oħra ☐ 7. Naasat mal-qadlert tal-vevura l-oħra waq li korr qad minnvevura ☐ 8. numru total ta' kaxxi li minnappaga	6. vettura Reg No. _____ Charnalija _____
7. sid il-vevura (jekk il-vevura ta' l-insuranzja jew agħall) _____ Isem _____ Kunjom _____ Indirizz _____ Talefon _____	Jekk xi għarfa minn idur tal-vevura taht l-idurjal l-incident minnappaga (w) u sid l-vevura tal-vevura u o-singol tal-vevura.	7. sid il-vevura (jekk il-vevura ta' l-insuranzja jew agħall) _____ Isem _____ Kunjom _____ Indirizz _____ Talefon _____
8. sarrwalq (jekk il-vevura ta' l-insuranzja) _____ Isem _____ Kunjom _____ Indirizz _____ Talefon _____ Numru tal-Licenzja tal-vevura _____ Grupp _____ Stazza minn _____ ta		8. sarrwalq (jekk il-vevura ta' l-insuranzja) _____ Isem _____ Kunjom _____ Indirizz _____ Talefon _____ Numru tal-Licenzja tal-vevura _____ Grupp _____ Stazza minn _____ ta
9. kumpanija ta' l-insuranzzjoni (jekk il-vevura ta' l-insuranzja) _____ Isem _____ Agent/Broker _____ Numru tal-Polizza _____ Numru tal-certifikat ta' l-insuranzza _____		9. kumpanija ta' l-insuranzzjoni (jekk il-vevura ta' l-insuranzja) _____ Isem _____ Agent/Broker _____ Numru tal-Polizza _____ Numru tal-certifikat ta' l-insuranzza _____

10. uri ta' vlogga taht l-idurjal impact

11. Naasat il-jidru:

---

12. Trid idurjal xi hadd oħra?

---

14. għarfa ta' l-incident

UR 1. il-għarfa tal-vevura 2. il-vlogga ta' d-irrezzjoni tal-vevura A, B 3. il-protezzjoni taht l-idurjal malla sarrwalq l-idurjal 4. il-singol tal-vevura 5. l-vevura tal-vevura

15. firma tal-sarrwalq:

Ta-vevura A _____ Ta-vevura B _____

10. uri ta' vlogga taht l-idurjal impact

11. Naasat il-jidru:

---

12. Trid idurjal xi hadd oħra?

Talid wgn min din id-dikjarazzjoni wera il-tgħi fformata u wera il-linghala l-vevura ta' sarrwalq l-idurjal
ENGLISH VERSION ON NEXT PAGE

*Billi taqra u ssegwi r-regoli
tal-Kodiċi għat-Traffiku fit-Triq inti
tista' tgħin tnaqqas l-imwiet u l-incidenti
fit-toroq tagħna*